

૨૭૩૮૦
૧૩૩૩
૧૩૩૩

તુર્કી-તલવાર

૩૩૩
૫૦
૫૦
ગાંધી સલાહુદીન

પાંડીશર-અબ્દુલ વકીલ અબ્દુલગલીલખાન
માલિક-વકીલ બુક ડીપો.

મોહમદઅલી રોડ-એલમદાબાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૭૩૮૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ હુદ્દી લલ્લાયી

વિષય ૩૪૬૮:૨ ૩૧૮

કાબિલેદીઠ બનામે ખુદા નયાહામા

તુર્કી-તલવાર

ઉર્ફે

ગાઝી-સલાહુદ્દીન

મુસન્નિફ

જુલજુલે શીરી મકાલ શાહરે તાજુદ ખિવાલ આકબરએ
મુખનવરાને ગીરામી મુન્શી આગા સૈયદ
અસગરઅલી સાહબ “અસગર” નિઝામી
કે પુરજોર કલમસે

પખલીસર,

અખદુલ વકીલ અખદુલજલીલખાં
વકીલ ખુદ ડીપો.

મહમદઅલી રોડ—અહમદાબાદ.

જુસ્લાહુદ્દ ક મેહરજ હે

અમદાવાદ—પાનકોર તરફે ધી “ઓરીએન્ટલ” પ્રી. વક્સ માં
ઉશ્વરજ્ઞાત મોતીજાહે છાપી.

૭૭૬ ૨૦૦૦]

દુસરી ખાં

[સંવત ૨૪૩૩]

કીમત ૦—૮—૦

ગુજરાત રાજ્ય પાઠ
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીયાર્થ-સંગ્રહ
૧૭૩૬૦
૪૪૬૮:૨ ૩૬૮

તખતએ-નાટક.

મેલ પાર્ટ.

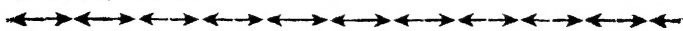
આગ્રી સુલતાન સલાહુદ્દીન.....	ખેતુલ મુકદ્દસકા સુલતાન
	(ફાતહે અધ્યુખી)
શોખ અબ્દુલ્લાહ.....	ખેતુલ મુકદ્દસકા ગવરનર
મુસાપાશા.....	તુર્કી ફેજકા સિપેહ સાલાર
તારકખે.....	તુર્કી ફેજકા કરનલ
જમાલપાશા	તુર્કી સરદાર
વફાદાર.....	શોખ અબ્દુલ્લાહકા નમકહલાલ નોકર
ચોપ.....	રોમન કોમકા મઝહબી પેશવા
બેરઝાન.....	રોમન કોમકા સરદાર
ચેતરિસે આઝમ.....	રોમન ફેજકા કરનલ
રમલા	રોમન ફેજકા સિપેહ સાલાર

કોમિક પાર્ટ.

ફકેખાન.....	બુકી બેગમકા શોહર
મી. નોકાખ.....	બેહવા ખાનમકા આશિક

ક્રિમેલ પાર્ટ.

હુબેદાખાતુન	શોખ અબ્દુલ્લાહકી બેગમ
વહીદાખાતુન	શોખ અબ્દુલ્લાહકી લડકી
ઠસ્બેલા.....	અક રોમન હસીન લડકી
બુકીબેગમ	ફકેખાનકી બીબી
બેહવાખાનમ ..	ફકેખાનકી લડકી નોકાખકી માશુક
ઈન્કે અલાવા કાઝી, સરદાર, સિપાહી, જલ્લાદ, ચોખદાર, રામિશગરાં, સહેલીયાં વગેરા વગેરા.	

માલીક વકીલ બુક ડીપો.

મહંમદઅલી રોડ-અહેમદાવાદ.

કાબિલેહીદ

બનામેખુદા

મુકમ્મલ

નયા ડ્રામા.

તુર્કી તલવાર

ઉર્ફે

ગાઝી સલાહુદીન

બાબ પહેલા—સીન પહેલા.

અગલા મહેલ.

(સહેલીયોંકા હમ્દે ખુદા ગાના)

બારી કાયમ દાયમ બેહમતા ખાલિક રાઝિક તુ સબકા ખારિક
રહેમતકી બરસા અબે રહેમત હા મૌલત હર કિયારી ખુલવારી
ગુલકારીકા.

તરે બન્દ હ બન્દા નવાઝ

તુઝપર હમકો હરદમ નાઝ બેનિયાઝ કારસાઝ
ખુલ બાય રાઝ—અદલાહો અકબર ખરતર—સરવર
બન્દા હે અદના તેરા “ અસગર ” હે પાલનદાર
મુ કિરદીગાર પરવરદિગાર સારે જગતકા

બાબ પહેલા—સીન દુસરા.

જંગલમયે પહાડી.

(આના પોપડા)

પોપડા—મયે કાન રોમન કોમકા એક મોટા પેશવા મેરી આખિં સુસલમાનોકે નાપાક કદમોકા એતુલ મુકદ્દસકી પાક સર ઝમીનપર નહિં દેખ સકતીં હયે મેને ઉનકે રાસતે મેં વોહ કાંટિ બીલા દીયે હયે કે છનસે ઉનકે કામનોકી ધજજયાં ધજજયાં ઉડ નયેંગી અમ વોહ વકત કરીય હય કે મેરી આખિં એતુલ મુકદ્દસ કે હર એક મુકદ્દસ મુકામપર રોમન કોમકે ઝડે લહેરાતે હુએ દેખેંગી મયેને એક અન્બુમન કાયમકી હયે છમમેં આજ એતુલ મુકદ્દસકે સુસલમાનોકા આખીરી ફેસલા હોગા મેંય ઉમ્મીદ કરતા હું રોમન કોમકે મોઅઝીઝકી મેગ્ગર અન કરીય શરીકે અન્બુમન હોકર દુન્યાકા વતનિંગે કે વોહ.

અશઆર.

મએદામેં અપની તેગકે જોહર દીખાયેંગે
ભાગકે હુએ ખિયાલસે આનિશ લગાયેંગે
હયા હય છસકા સર ઉસે નીચા દીખાયેંગે
પસલામકો વોહ હજેં ગલનસા મીટાયેંગે

[અન્બુમનકે અન્દ મેગ્ગરોંકા આના]

પોપડા—આવ અમ પાક મુકદ્દસ એર પાકીઝા દીલ રખને વાલો આવ.

બેરઝાન—હમ અપને મઝહબી પેશવાકી ઇસ ઇઝઝન અફ-ગામ કાતહે દીલસે શુકીયા અદા કરતે હયેં.

પોપડા—મયેં તુમકો મુખારક ખાદ દેતા હું કે અન્બુમનકો તુમ જયસે મોઅઝઝ મેગ્ગરોંકી સહુલીયતકા ફઘલાસિલ હયે. મેરે લાઇઓ મેંય આપલોંગસે સવાલ કરતા હું કયા રોમન કોમકા છુન બક્ષકી તરેહ જમ ગયા હયે ? કયા ઉનકો તલવારોંકો ઝંગ આ ગયા હયે ?

કયા ઉનકે દિમાગ બેકાર હોઃ મયે હયેં ? યા ઉનકી આગિયો ખીનાઈને જવાબ દે દીયા હયે જો અપની જિયારત ગાહ બેતુલ મુકદ્દસકો દુસરોંકે કબજેમેં દેખ રહે હયેં બતાવ બતાવ મુજે બતાવ કે કયા રોમન કોમકે બહાદરોંકે જોશો ખરોશ દબ ગયે—કયા ઉનકી હિમ્મતેં ઓર હોસલે પસ્ત હો ગયે જો અપની મુકદ્દસ જગેહકો મુસલમાનોંકે હાથોંસે આઝાદી નહિં દીલા સકતે અફસોસ ! અફસોસ ! ! સદ હઝાર અફસોસ ! ! ! મયેં આફરીન કરતા હું ઉન મુસલમાનોં પર જો અપને મુકદ્દસ મકામાત દુસરોંકે કબજેમેં નહિં જાને દેતે ઓર અફસોસ હયે હમારી રોમનકોમ પર અપના એક મુકદ્દસ મકામ મુસલમાનોંકે પન્જેસે નહિં છુડા સકતે હમારી અન્જુમનકી આજ આખરી મીટીંગ હે. ઇસમેં રોમન કોમ ઓર મુસલમાનોંકો આખરી ફેસલા હોના ચાહિયે.

શાએર.

ફાયદા હરગિઝ નહિં હર રોઝકી તકરાર સે

ફેસલા ફિસ્મતકા હો અસ તેગે જોહર દારસે

બેરઝાન—મોઅઝઝીઝ બુઝુર્ગ અલીતક રોમન કોમકે વોહી હોસલે હયેં વોહી જોશો ખરોશ હયેં ઉનકી નલવારોંમેં વોહી અર્કો અસર મોજુદ હયે. વોહ ઝુરર અપના જોશ મુસલમાનોંકો દીખાયેંગે ઓર અપની કોમકો મુસલમાનોંકે પન્જેસે નખત દીલાયેંગે.

શાએર.

તેગમેં બાકી અલીતક અર્કોંકી રફતાર હયે

ખુન પીને કે લીયે દુસ્મનકા યે તૈયાર હયે

પેતરિસે આઝમ—હમ અપને જખરસ્ત બાઝુઓંકી તાકત દુસ્મનોંપર આઝમાયેંગે ઓર અપને મઝહબી જોશકી આગસે ઉનકો જલાકર બાકીસ્તિર બનાયેંગે.

અશઆર

આતિશ ફિશાં જો તોપ હયે ઉસકો ચલાયેંગે

ઇસ સર ઝમીંસે હર્ફે ગલતસા મીટાયેંગે

રમલા.

નિકલોગી જબ નિયામસે તેગે શરર ફિશાં

મુમકિન નહિં રહે કીસી દુસ્મનકા ંદિર નિશાં

અમકે વોહ તેમ હહેર પુકારેગા અલ અમાં

મુસ્લીમકા ઇસ જહાંનમેં રહેને ન દેં નિરા

પોપ—શાખાશ અથે રોમન કોમકો આખર રખને વાલો શાખાશ અમર આપ લોગોસે અથસેહી નોશો ખરોશકા ઝુહર હુએ તો ઝુરર અપને મુખારક ધરિદેમેં કામીયાબ હો જાવગે. મયેં તુમકો રોમન મઝહબકે રસે ફતવા દેતા હું કે ત્યુ'કે યેહ લડાઈ માલો દોલતકે લીયે નહિં તખ્તો તાજકે લીયે નહિં બલકે ખાસ મઝહબી લડાઈ હયે, ઇસલીયે મુખારક હેં વોહ લોગ જે ઇસ મુકદ્દસ જંગમે તુમહારે હમરાહ હોકર દૂરમનોપર તલવાર ઉઠાએંગે.

રાએર.

લડકર વો ખુદ કોમપે અપની મીટાએંગે

બદલા વોહ જાન દેનેકા ઉકબામેં પાએંગે

ઈસ્મેલા—મેંય અપને મઝહબી પેશવાકે ઇસ નાજાઈઝ જેથ ઓર ગુસ્સેકી જંગકો કબી મઝહબી જંગ યા જીહાદ નહિં કહે સકતી. બલકે ખુશીઆ સાજિશ યા સાફ સાફ બગાવત કહેતી હું કયું કે મોજુદા મુસલમાની હુકુમતે બેતુલ મુકદ્દસ કીસીકે મઝહબી ઉસ્તુ-લોમે રખના અન્દાઝ નહિં હયે હરએકે કોમ અપની જિન્દગી અમન ઓર આઝાદીસે બસર કર રહી હયે. કયા કોઈ સાહબ યેહ બતા સકતે હયેં કે મોજુદા મુસલમાની હુકુમતને કીસી બેગુનાહપર ઝુલ્મ કીયા યા કીસી બે કુસુરકો ફાંસી દી યા કીસી કોમકો જલતી આગમેં ડલવાયા.

પોપ—નહિં.

ઈસ્મેલા—ફિર યેહ કયું મુસલમાનોંકે ખિલાફ ખુશીયા સાજિશ ઓર બગાવત કી જા રહી હયે.

પોપ—હમ અપને મઝહબી કાનુનકે રસે અપને એક મુકદ્દસ મકામકો ગર કોમકે કબજેમેં નહિં દેખ સકતે. ઉસપર રોમન કોમકો ઘરો મદાર હયે.

ઈસ્મેલા—યેહ કોઈ તસલ્લી બખશ જવાબ નહિં.

પોપ—લડકી ઇસકા નામ હયે તરકકીએ મઝહબ ઓર આઝાદીએ કોમ.

ઈસ્મેલા—નહિં બલકે હું કહેા કે ઇસકા નામ મુખાલેફત ઓર અરબાદીએ કોમ હયે.

પોપ—લડકી ઓ લડકી તુ બેવકુફ હયે.

ધરબેલા—મયેં બેવકુફ હું મગર ઇન અકલમન્દોસે ઝિયાલ.
બેવકુફ નહિં હું જો આગકો દાવત દેકર અપના ધર જલાના ચાહતે
હયેં. બેજોકે છત્તેમેં હાથ ડાલકર એક નઈ મુસીબત મોલ લેના
ચાહતે હયેં. કયા તુમ બેતુલ મુકદ્દસકો ખુને નાહકસે ગુસલ દેકર
પાક કરના ચાહતે હો. જો મયેંબી રોમન મજહબ રખતી હું મગર
કસમ હયે મુઝે અપને પાક મજહબકી કે મયેં કબી રાહે ઇન્સાફસે
કદમ ન હટાઉંગી.

શઅર.

આઇને કી તરેહસે બયાં મેરા સાફ હયે
જોશો ખરોશ આપકા બિહકુલ ખિલાફ હયે

પોપ—ઓ લડકી તુ મજહબી કાનુનસે ના વાકિફ હયે.

બેરઝાન—હમ અપને ધરાદેસે હરમીઝ બાઝ નહિં આ સકતે,
જબતક હમારી તલવારેં દુશમનોંકે ખુનમેં ન હુબેંગી ઉસ વકત
કબી હમ ચયેનસે ન બચકેંગે.

અશઆર

ફિતરતસે અપની ચર્ખકો ચક્કરમેં ડાલ દું,
ગુસ્સેમે આવું શેરકી આખેં નિકાલદું.
કુઝા સમઝકે સાતોં સમન્દર ઉછાલદું,
સીના ઝમીંકા ચીરકે પાની નીકાલદું.

પોપ—શાબાશ બહાદુર શેર સાબાશ બકનેદો ઇંદ્ર બેવકુફ
લડકીકો બકનેદો.

(સબ જાતેં હયેં)

ધરબેલા—

ગાના.

ઉનકા હુઆ હયે દહેરસે અદ્દો વફાકા નામ
વિદેં જયાં હયે આબકલ કેહરો દમાકા નામ
પહંચસે સબ સખી કહાં-હાં વોહ અમાર હયેં
બદનામ કર રહે હયેં જો જુદો સખાકા નામ
લોગો જુરા ઝમાના હયે દુન્યાકો છોડ મ
માશા નસીં હો લેતે રહે બસ ખુદકા નામ

“ અસગર ” કા નામ સુનકે જ્યાંસે મેરી કહા.
લેના નમેરે સામને ઉસ બે હયાકા નામ
(જાના)

સીન ખતમ

બાબ પહેલા-સીન તીસરા.

કોમિક.

મકાને ફાકાખાન.

ફાકાખાન—નાદારી, નાદારી, મુફલીસી, મુફલીસી, મુફલીસીને
ઈસ કદર ઘેરા કે તલાશે આશમે સુખસે શામ, ઓર શામસે સવેરા-
બદ બખતીને સુરત દીખાઇ ઓર ખુશ કીસ્મતીને મુંહ ફેરા, ફાકાકરીને
આજ પુરે આઠ રોજસે જમાયા હુઆ હયે કેરા-પેટમે મરોડ, પસલીમે
દર્દ, જ્યાંપે હાલે, ઓર આંખોમે અંધરા, અયે અદલાહ મીયાં ચેહનો
બતલા કે કીસ તરેહ ગુજર હોગા મેરા બે રોજગારીની માર હુક, બદ
કીસ્મતી જાન લેનેકો તૈયાર હુક, તમામ દીન મહેનત મજદૂરી કરે
ચાર આને કમાવે, તો એક આના વોટર ટેક્સ, લેટન ટેક્સ, ઇન્કમ
ટેક્સ, વગેરા વગેરાકી સરકાર તલબગાર હુક.

અરાઆર.

અબ જિન્દગીકી હમકો ન દુન્યામે આસ હયે
બીન પયસે આજ અપની તબીયત ઉદાસ હયે
અપની તો કયા ગિસાત હયે જો બી. એ. પાસ હયે
ઉસકી બી જેબ ખાલી હયે કોડી ન પાસ હયે

હુકીએમ—ઈસ જિન્દગીપે શીટકાર, અયસે જીનેપે ખુદાકી
માર ખુદા જાને કહાં મરમયા નિખદુ સુરદાર.

ફાકાખાન—(પખલીકબે) સુનલોજયે હમારી તારીફ હયે સરકાર.

હુકીએમ—મજબ ખુદાકા ન ધરમે પાની, ન હંડીઆમે
દાલ. ન ચાવલ ન આઠા ન પયેરમે જીતી ન સરપર દુપદા, ન પેટકે

રોડી ન તનપે દુપટ્ટા; ન પિટારીમેં ઝાલીયા ન ઝરદા ન પાન, ન ચુના નકત્યા, અયરી જિન્દગીપર ખુદાકી માર અથેસે મીયાં પર હઝાર લાનન લાખોં ફિટકાર, ઉલ્લુ. ગંધા, ખખીસ, મુરદાર, પાથ, નાહન્જર.

ફાકાખાન—(પખ્લીકસે) સુનતે રહીયે, યેહ સખ હમારી ડીઘીયાં હેં સરકાર.

ભુકીબેગમ—ખુદા કરે યેહ ખુદા મરે.

ફાકાખાન—આમીન

ભુકીબેગમ—અલ્લાહ કરે ઉસ નિગાહે મારેકે અદન મેં કાળ પુટે

ફાકાખાન—સુમ્મા અમીન.

ભુકીબેગમ—અથે અલ્લાહ યેહ મન્દુસ નિખદું ઝુરર મરગય તો મથે કરલું કોઇ તરેફદાર ફેશનેઅલ દીવદાર.

ફાકાખાન—(પખ્લીકસે) યેહ બી નોટ કર લીજયે સરકાર (ખુકીસે) આદામ અર્જ હયે, મેરી મેહરમો હમરાઓ ગમખવાર.

ભુકીબેગમ—આ સુવે નિખદું કલન્દર ચિડીમાર.

ફાકાખાન—(પખ્લીકસે) યેહ બી નોટ કર લીજયે સરકાર.

ભુકીબેગમ—હા, ફરજ ખાતેકો લાયા. યા. યુંહી ચલા આયા.

ફાકાખાન—ખીખી, અખ શાહજહાંકી નૈયત બદલ ગધ હયે પહેલે એક ગત્તા તોડા તો જુટીઆ ભરગધ અખ દસ તોડેં તો કોરા નહિં ભરતા.

ભુકીબેગમ—મુત્તા. બાદશાહોંકા ઝિક્ર કરતા હયે મસખરા પન દીખાતા હયે કમાનેકો નહિં જતા હયે.

ફાકાખાન—પર ઈનના તો બતાવ કમાઉ તો કયસે કયા કોસી ભંગીકા ટોકરા ઝાડુ લેકર કમાને જાવું, યા બાઝારસે ભીક માંગ લાઉં. કોઈ નોકર ન રખે તો ઝખર દસ્તી કોસકે ગલે પડજાઉં.

ભુકીબેગમ—ભીક માંગો, ટોકરા ઉડાવ, ભાડજોંકા ચુલહેમેં જાવ મગર હમારે વારતે ખાના લાવ.

ફાકાખાન—કીસીકા ગલા જાંદું. ડાકા ડાકું. સરકારી ખેંક છુટ લાવું. જો તુમહેં ખીજાઉ.

ભુકીબેગમ—હયે. હયે. તેરી બેટીઆં ખાઉં તેરી હડીયાં ચખાઉં તેરે હોતોં. સોતોંકા ખપાઉં તુઝપર સાત શખરાનકી ઝાડું. સુએ. બેહયા, ચોરોહકે ટોને, સફેકે કે નારીઅલ; શોહદે, ગન્દે, ભંગી મોચી. ચમાર.

ફાકાખાન—(પખ્લીકસે) યેહ બી નોટ કર લીજયે સરકાર.

(ભુકીબેગમ ફાકાખાનકો મારતી હયે.)

બેહુયાખાનમ—હયે, હયે, યેહ કયસા શોરો પુકાર, કયું અબ્યાલ મીનઝ તો ખુર સન્દ હયે.

ફાકાખાન—દેખો બેટા મેરી પુસ્તપર તુમારી મનિ કયા લીખ્યા હયે.

ભુકી—હાં. હાં. ઇસકો દીખા. યેહી તેરી બડી દદ મન્દ હયે.

બેહુયા—અબ્યાલ કયા લીખ્યા હયે.

ફાકા—યેહી કે રાસ્તા મરમતકે લીયે બન્દ હયે.

બેહુયા—અમ્માંલ લલા લડને જગડનેસે ફાયદા, પુચુલ રહેતી હયે આપ બરસરે પએકાર.

ફાકા—યેહી તો મયે બી કહેના હું બર ખુરદાર.

બેહુયા—મેરે અબ્યા આપ ગભરાએ નહિં, આજ મેને એક નએ ફેશનેબલ જેન્ટલમેન આશિકસે દોસ્તાના પએદા કીયા હએ, યેહ દેખીયે દસ દસકે પાંચ નોટ મોહબબનકી સાધ મેં દીયે ગયે હયે યેહ લીજીયે પચાસ રૂપે, ઓર લાખએ ખાનેકો કટએસ, ઓર મટન ચાંપ-વન્કેક-ખિસ્કીટ, સોડા વોટર, નીરફ ડઝન ખોતલે ખિસ્કી બનયાડયુ માર.

ફાકાખાન—પબ્લીકસે યેહ લી નોટ કરલીજીયે સરકાર,

બેહુયા—બસ યેહ સબ ટેબલ પર કરીનેસે ચુનેંગે, ઓર ઉસપર કોન કોન,બેઠેંગે, હમ ઓર હમારી અમ્માંલ, ઓર હમારે પ્યારે અબ્યા, ઓર પચાસ રૂપે દેને વાલા દીલદાર.

ફાકા—(પબ્લીકસે) યેહ લી નોટ કરલીજીયે.

બેહુયા—અમ્માંલ પડોસમેં રાય બહાદુર, સામરૂપકી લડકી કો એક મેમ પઢાને આતી હયે, અગર મેં બી અંગ્રેઝી સીખલું તો કાઠ હજ્ હયે.

ભુકી—નહિં. હજ્ કાહેકા હયે.

બેહુયા—બસ તો અંગ્રેજ પદકર ગટપટ ગટપટ બોલેંગે કોટ ઓર બકીટ પહેનેંગે, ઉતાર ફેકેંગે ખદગકા કુરતા ઓર દીલી સુલવાર.

ફાકા—(પબ્લીકસે) યેહ બી નોટ કરલીજીયે.

બેહુલા—જોલ નામકી સેર અપને સાહ્ય બહાદુરકે હાથમે
હાથ ડાલકર કરેજે, ઓર હમારા નામ હોયા મિસીઝ બી. એચ.
કોલટાર.

ફાકા- તો બસ બેઝ હો જવયા પાર (પબ્લીકસે) ચેહ બી.
નોટ કરલીજએ સરકાર.

(ગાના બેહુલાખાનમ ઓર ફાકેખાનકા મીલકર)

હમ ડીયરસે યું બોલેગે ચહે ખદર હમકો લાતા નહિં કયું
ગવન ઓર ઇંગ્લીશ હેટ હમ મેરે લીયે મંગાટા નહિં કટલેસ
ચાંપ કારી અન્ડા રાઈસ તુમ કીસ વાસ્ટે પકવાટા નહિં (ફાકાખાન)
ચહે કટલેસ ચાંપ મેં લગી હયે યાં ઘરમેં અમટા દાલ નહિં, હમ
ખાલાસે ચેહ બોલેગા ઓ ફાધર માધર મત ચલરા હમ બોલતા મેરે
ડીયર કોકયું વનહન્ડેટ હમ લાટા નહિં ચેહ જસકી કમાઉ બેટી હો,
હસકો કોઇ ઘાટા નહિં.

(ગાતે માતે દોનોંકા અંદર જના)

સીન ખતમ

બાબ પહેલા-સીન ચોથા.

મેહાને—જંગ.

બેરઝાન—હાં, અબ બહાદુરાને સેમન, કીલ્લા શિકન તોપકા
રખ બેતુલ મુકદ્દસ ક ફોલાદી કીલ્લેકી તરફ મોળદો, ઉસકી આહન-
પોશ દીવારોંકા તોળકર મિત્તર કરદો, ઓર અપને દુશ્મનોંકા જો
હસકી ચાર દીવારી મેં અપની જિન્દગી અવશો આરામસે બસર કર
રહે હયેં. તબાહો બરબાદ કરદો.

સાએર.

દુશ્મનકા જોશો ગુસ્સેકે આસાર દીખાદો,

હાં, હસ કીલ્લેકો અબ તે ડહો ખુન્યાહકો દાદો.

(કીલ્લેપર ગોલાબારી કરના શેખ અબ્દુલ્લા હાકમે બેતુલ
મુકદ્દસકા આના.)

શેખઅબ્દુલ્લાહ—આહ—આહી. અરઆદી. સીતમ. કહેર,
યહે કયસી શરારત હયે, કયસી અગાવત હયે.

શઅર.

વાકિફ નહિ હું મયે કીરી નામો નિશાનસે,

મુઝપર જલાયેહ દુદી હયે કયા આસ્માનસે.

એરઝાન—અયે હાકમે એતુલ મુકમદસ હોશિઆર હોજન કે
તેરી તઆહીકા ઝમાના કરીય આ ગયા, હમ તુઝપર ઓર તેરી
કામપર વોહ ઝુલ્મા સીતમ તોડેંગે, કે ઇસસે ઝમીના આસ્માન
પનાહ આહેંગે.

શઅર.

ઇસ સર ઝમીયે ખુતકા દરીઆ બહાયેંગે,

કરકે કલમ તુમહારે સરોંકા દીખાયેંગે.

શેખઅબ્દુલ્લાહ—અસ ખામોશ અયે ખુઝદીલેકે સગદાર ખામેશ
વર્ના યાદ રખ ઇસ મુસ્તાખીકા જવાબ ઝપ્પાને તેગસે દીયા કનચગા
કયા તું મુસલમાનોંકી હિમ્મતેં કમ સમઝતા હયે, ઉનકે હોસલે પરત
ગનનતા હયે, ઓ એવકુફ યેહ ખિયાલ અપને દીલસે નીકાલદે, નહિ
અલ્લે યેહ ખિયાલ રહે, કે વોહ ઇસ્લામ કે નામ પર અપની જાને
કુરખાન કરનેકો હર વક્ત તૈયાર હંય, મગર મયે તુમસે દરયાફત
કરતા હું, કે તુમ લોગોંને જો અગાવત પર કમર આંધી હયે યેહ
કીસલીયે ? કયા તુમકો મોજુદા મુસલમાની હુકુમતસે કોઈ સદમએ
અઝીમ પહોંચા હયે.

એરઝાન—નહિં.

શેખ—શીર કીસલીયે !

એરઝાન—ઇસલીયે કે હમ ઓર હમારી આંખે મુસમાનોંકા
એતુલ મુકદ્દસ પર હુકુમત કરતે નહિં દેખ સકતી, ઇસ લીયે હમ
તુમહારે નાપાક કદમોસે એતુલ મુકદ્દસકો પાક કરના—ઓર રોમત કામકો
આઝાદ કરના આહતે હયેં.

શેખ—કયા મુસલમાનોંકી મોજુદા હુકુમતને તુમારે મઝહબી
ઉલુલો મેં કોઈ રખના અંદાઝીદી હયે. યા કીરીકા એ યુનાહ સતાયા
હયે યા તુમારે સાથ ઝુલ્મા જઝમે કામલીયા હયે.

એરઝાન—મેરે પાસ ઇસકા યેહી જવાબ હયે, કે ઇસતરહે ઇસ
સર ઝમીનકો તુમને હાસિલ કીયા હયે, ઉસી તરેહ હમબી ઉસકો

હાસિલ કરનેકે લીધે તૈયાર હો ગયે હયેં, જ્ય તક ઇંશ પાક મુકામસે
તુમકો ન નીકાલ દેગેં, ઉસ વકત તક હમ અપની તલવારોંકા મીયાન
મેં ન છુપાએએ.

શએર;

ફાયદા હાસિલ નહિં કુચ્છ રોઝકી તકરાસે,

ખુનકા દરીઆ બહેગા તેગે જોહર દારસે.

શેખ—કોનસી તલવારેં કયા વોહી જો ઇસલામી બહાદરોંકે
કદમોંપર અપના સર ઝુકા દેતી હયે—જો સામને આકર મુસ્લીમ દીલા-
વરોંકી ઇતિઆત કુચ્છ કર લેતી હયેં.

શએર.

અદબ ઇસિશામકા હર શયને જ્ય મદે નઝર રખ્યા,

કમાને હાથ જોડે તેગને કદમોંપે સર રખ્યા.

બેરઝાન—હમારી તલવારે નહિ હયે જો યુલન્દ હોકર
પસ્ત હો જાયેંગી,

શએર.

મેદાંસે ચેહ ન જાયેંગી દુશ્મનકો છોડ કર,

નીકલેગી દીવકો ગીરકર પહેલુકો તોડ કર.

શેખ—મગર ઓ યુઝદીલ નુમા ચેહ તો અતલા કે ચેહ કેનસા
ફાયદા હયે, કે જીસપર તુમને અમત્ર કીયા હયે, કયા ઇસીકા નામ
જવાંમદી હયે, કયા ઇસીકા નામ બહાદુરી હયે, કે ખુશીઆ સાઝિશ
કરકે લોગોંકા વરગલાના, ઓર એકાએક ડાકાઝનીપર આમાદ હોગના,
બહાદુર હમેશા બહાદુરીસે લડતા હયે શેર બી સામને આકર વાર
કરતા હયે.

શએર.

યુઝદીલ હયે વોહ જો કરતા હયે ઘોડેસે વારકો,

મારેગા જ્ય શિકારી—જગાકર શિકારકો.

બેરઝાન—જીસ વકત શિકારી શિકારપર આમાદ હોતા હયે,
ઉસ વટત સોતે જગતેકા ખ્યાત્ર મદ્રે નઝર નહિં રખતા બલકે અપને
શિકારકો નિશાના બનાનેકી તરકીબમેં મકો દગાકો ભી કામમેં લાતા હયે.

શએર.

મકો દગાસે કરતે ન કુન્યામેં રાજ હમ,

શાહે જહાં ન હોતે ઝમાનેમેં આજ હમ.

શેખ—પહે બહાદુર ઓર જવા મદદકા કામ નહિ, બંદકબન
 છુઝદીલ કમીને ડાકુઓં ઓર બદમાશોંકા શેવા હયે, છન કે છુઝગોંને
 ઝમાનએ સલકસે યેહી પેશા ઇખ્તીયાર દીયા હયે.

શએર.

કરનેકા ઝુલ્મો બેરહી આમાદા વોહ રહે,
 મકો દગાકે ઝીનેપે અસ્તાદા વોહ રહે

ખેરઝાન—તુમારે ધન સવાલોસે યેહ ઝાહીર હોતા હયે, કે મુસ
 લમાનોંકે હોસ્તે પસ્ત હો ગયે હયે, ઓર વોહ જંગમે તલવાર ઉઠા-
 નેસે આજીઝ આ ગયે હયે, હિલે ઓર હવાલેસે અપની જાન અયાના
 આહતે હયે.

શએર.

અથ ઝકપે ઝક ઉઠાઓગે તુમ મેરે હાથસે,
 હરગીઝ અમાં ન પાઓગે તુમ મેરે હાથસે.

શેખ—ખામોશ ઓ બદ અવસાન, કયા બકતા હયે શયતાન
 તેરે ખ્યાલને મુસલમાનોંકા કીસ તરેહ છુઝદીલ જાન લીય હયે, તું
 નહિં જાનતા કે મુસલમાનોંકા બે પનાહ તલવારેં મેદાને કારઝારમે
 જાથ સિયાનસે બાહિર નીકલતી હયેં તો ખુનકી નદી આં બહાદેતી
 હયે ઓર ઉરમેં ખુર્ખે સચ્છલી બનકર તેરતી હયેં અથ દેખતા.

શએર.

અલકર ગલોંપે દુશ્મનોંકે ઠહર જાયગી.
 દરીઆએ ખુમેં લાલપરી તેર જાયગી.

ખેરઝાન—અગર તુ મુસલમાનોંકા દિલાવર ઓર બહાદુરકે
 નામસે યાદ કરતા હયે, તો તેગસે કામલે ઝંખાનકા થામ લે.

શએર.

જહાદકે પન્જેમેં ગીરકતાર દીખાદે,
 વોહ કોનસી તલવાર હયે એકબાર દીખાદે.

શેખ—લે હોશિઆર અયે તેગે બેહરદાર દુશ્મને ઇસ્લામકા
 ખુન પીનેક લીયે હોજા તૈયાર.

શએર.

ઈસ્લામકી અથ ઝબકા કુચ્છ રંબ દીખાદે,
 એક વારમે અગીયારકો ઓ રંબ દીખાદે.

(દોનોં લડતે લડતે અંદર ચલે જાતે હયે એગએ શેખ
અબદુલા મએ સાહબજાદીકે આતી હયે)

કુબેદાખાતુન—મેરા ઝઠકે શોહર.

વહીદાખાતુન—મેરા ગરીબ બાપ.

વક્રાદાર—બસ બાનુ સાહિબા યહાં ન હયેરે આપ.

કુબેદા—આહ અફસોસ.

વહીદા—અબ હમ કહાં ગયેંગે.

કુબેદા—બહેન જહાં કીસ્મત લે ગયગી.

વક્રાદાર—ચલો ચલો બાનુ સાહેબા યહાં ન હયેરે.

(રમલા મેખરે ગેમન અન્બુમન આતા હયે)

રમલા—કરલો ગીરફતાર.

વક્રાદાર—બસ ખબરદાર.

(ફેર કરતા હયે, રમલા ઝખ્મી હો જાતા હયે, વક્રાદાર મદકા
ઓર શેહઝાદીકો લેકર ફરાર હોજતા હયે, દુસરી તરફસે બેરઝાન
ઓર શેખ અબદુલાહ લડતે હુએ આયે હયે શેખ અબદુલાહ
બેરઝાનકો મગલુબ કરતા હયે, પેતરિસે આકર ફેર કરતા હયે, શેખ
અબદુલાહકો હાથ ઝખ્મી હોતા હયે)

પેતરિસેઆઝમ—ચેહી હયે હાકિમે બેતુત મુકદ્દસ ગીરફતાર
કર લો.

બેરઝાન—ઉખાઝદો ઉખાઝદો મુસલમાનોંકે મનહુસે કીલ્લેકો
જડ ખુન્યાદસે ઉખાઝદો બેતુત મુકદ્દસકો મુસલમાન આઝાદીકો ઉખાઝદો.

શેખ—આહ વહીદા વહીદા પ્યારી બેટી વહીદા.

શએર

ગરદીશસે આસમાનકી હયરાન રહે ગયા

બેટીકો દેખનેકા બી અરમાન રહે ગયા.

(જાતા)

સીન ખતમ.

બાબ પહેલા-સીન પાંચવા.

કોમીક

(બેહુયાખાનગકા ગાતે હુએ આના.)

બેહુયાખાનમ—કયસે કટેંગી નીગોળી રતીયાં રોય કીસસે કહું
દીલકી બતીયાં આ માઈ ગાડ-કયસે.

આ માઈ ઈંગ્લીશ ગ્રેન્ટલમેન તેરે દર્શકો તરસે હું નયેન,
ખુટીપુલ બંગલા, ઇલેક્ટ્રીક ફેશન, કટલેસ, ચાંપ આર ઈંગ્લીશ
વાહન હી હે:વે નસીય દિન રતીયાં.

હાય કીસસે કહું દીલકી બતીયાં.

(નસર)

ફેશન, ફેશન આજ કલ જીધર દેખો ફેશનકી પુકાર હય, નાટક
વાલો કે તમાશેમિં ફેશનકી ભરમાર હય.

શએર

હાં લેંગા ચોક્કી કુરતેકા અય બાયકોટ હયે

ફેશનકા ઇસ ઝમાનેમેં અય હાક બાટ હયે

(આના મીસ્ટર જોકાબકા)

જોકોબ—

શએર.

બયકો ખીલાએ આજ તખીઅત ઉચાટ હમે

કીસને ચલા દીયા તેરે ગહરીપે ટાટ હયે

બેહુયાખાનમ—કોઇ માઇ લોઅન

જોકોબ—યસ માઇ ડીઅર.

બેહુયા—ડીઅર મુબારક હો મેનેં આપકે દીયે હુએ પચાસ
નોટ અપને કાધર કે દીયે, આર ઉનહાંને ચુપકેસે લે લીયે.

જોકોબ—આવ ઇસી ખુશીમેં મેરે સીનેસે લગ જાવ, મેરી
સ્વીટ હાટ આર ગોરે મોરે:ગાલોંકા એક ખોસા દો દીલદાર.

બેહુયા—એક ખોસા તો કયા બહેકે હજાર લો ખુશીસે
મેરે ગમખવાર

[ગમે મીલના આર ખોસે લેના]

[કાકાખાનકા આના આર દોનુંકે દેખકર]

ફાકાખાન—[પાંચીકશે] યહભી નોટ કર લીજીયે સરકાર હત
તેરી ફેશનપર હઝાર હઝાર શીટકાર.

જાકોખ—[બેહવાસે] તો કયા આપકે વાલિદ બિલકુલ
રજામન્દ હયે.

ફાકાખાન—[ખુદસે] બીટકુલ.

જાકોખ—[બેહવાસે] કયા આપકે વાલિદકો મુઝ જયસા
જેન્ટલમેન દામાદ પસન્દ. હયે

ફાકા—[ખુદસે] બરાબર.

બેહુયા—પ્યારે આપ જયસા દામાદ અગર ચીરામ લેકર
હુંડતા તો બીહાં મીલેગા

ફાકા—[ખુદસે] લાહોર કે ચિડીયા ધરમેં

જાકોખ—તો કયા મેં ઉમ્મીદ કર સકતા હુંકે આપ ઉમ્મલર
મેરી હોકર રહેંગી.

બેહુયા—ઓયસ શઝેર

ધી ગાસ ઇઝ સીન ધી રોઝ ઇઝ રેઝ

વેલ આઇ-એમ-યોરટિસ આઇ એમ ડેઝ

જાકોખ—ઓ અયસા હયે તો

શઝેર

ટુકિસ અયે મિસ ઇઝ કવાન્ટડ

બિલ્સ ટુમિસ અયે કિસ ઇઝ બેઝ

સો બાય આર મિસ ડોન્ટ મિસ

ધી હીસ ફેર વેટ યુ ટુબી મેટ

ફાકાખાન-બેહુયાખાનમ-ઝોર જાકોખ તીનોંકા મીલ કર ગાના.

ગાના

દેખો ફેશનકો હરસુ બહાર ફેશન ફેશન ફેશન

ફેશન પે હમ નિસાર વેલ ડીઅર જાકોખ.

તુમપર મેં સો જાનસે હું નિસાર

ઝરલિંગ ઝરલિંગ

ગીવ મી જલ્દી ગાલોં પ્યાર

ચેહ ભી નોટ કર લીજીયે કરકાર.

[તીનોંકા અંદર જાના.]

સીન ખતમ.

બાબ પહેલા-સીન છઠ્ઠા.

લાશોંવાલા મેદાન.

(ખુનમેં સર તેરતે હુએ નઝર આતે હયે)

જુએદા- બહાદુરાને ઇસ્લામ ભેળ ઓર બકરીઓંકી તરેહ ઝુળહે હો મયે, ઇસ્લામપર સર તક કુરબાન કર દીયા, અપની ઇઝઝત ઓર ઇસ્લામી શુબ્બઅતઅ હાથસે ન છોડા; દુશ્મનોંકે મુકાબિલેમેં જવાં મદદ ઓર દીવેરીસે કામ લીયા, આહ ! દુશ્મનાને ઇસ્લામને શીદા યાને ઇસ્લામકી લાશોંકા ઠોકરોંસે પામાલ કીયા છુડહે, જવાન ઓર માનુસ અચ્ચોંપર ઝુલ્મો સિતમ રવા કીયે, કયા અયે આફતાબ તુજમેં ઇતની ગરમી નહિં, જો અપની હિદતસે દુશ્મનાને ઇસ્લામકી હસ્તકી જલ્લાહે, પહાડોંકી ચોટીઓંપર કયામ કરને વાસે પતથરો કયા તુમમેં ઇતની તાકત નહિં ! કે દુશ્મનાને ઇસ્લામકી હસ્તકી ચકની ચુર કરદે, ઓ ખુદા-ઓ ખુદા-ઇન ઝાલમોંસે અપને મહેબુબકી પ્યારી ઉમ્મતકા ઇન્તે કામ લે, ઉન મઝલુમ જાનનિ સારોંકા ઇવઝ લે. જુહોને તેરે નામ પર અપની જાનકા કુરબાન કર દીયા-અપને ઘર ઉઝડે-ઓલાદ અરબાદ કી; ઓર તુજકા શાદ કીયા, ઓ ખુદા-ઓ ખુદા, ચેહ વોહ લોગ હયેં.

શએર

શહીદે કામ હયેં હસ્તીસે હોકર સેર હોતે હયેં
નરાઇમેં લહુકી કીસ જાહેસે શેર હોતે હયેં

વહીદા-અમ્મીજાન કયા ઇશ જંગલકી ઝમીન લાલ હયે.

જુએદા--નહિં. મેરી અચ્ચી તુ નહિં જાનતી કે ચેહ કયું લાલ હયે, એટી ઇસ ઝમીનકા ઇસ્લામી બહાદુરોંકે ખુનસે ગુસલ દીલાયા ગયા હયે. ચેહ ખુન વોહ ખુન પાક હયે, કે જો ઇસ્લામકે નામ-ઇસ્લામકી શાનપર-ઇસ્લામકી ઇઝઝત પર બહાયા ગયા હયે. અયે બહાદુર ઓર શરીફ શહીદો મયેં શરમીન્દા હું--કે તુમહારા પાક ખુન મેરે કદમોંકે નીચે આ રહ્યા હયે. તુમારી રહોંસે ઉમ્મીદ રખતી હું કે

મેરે ઇન્કિ ખુન્દેકા માફ કરે'ગી બેટી ઇસ ઝમીનપર આહિસ્તા-આહિસ્તા
કદમ રખ અપસા નહોકે કીસી ચહીદે ખુનકો તકલીફ પહોંચે. દેખ
દેખ બેટી છન્કો દેખ.

સુસદસ

ઉઠતી કુઈ જવાની હરએક નવ નિકાલ હયે
ઇનકી મિસાલ દુન્આમેં મીલના મહાલ હયે
ઇનમેં કમાલ હોઆ કબી વોહ કમાલ હયે
મરનેક બાદ તે ગયે અબતક ખિયાલ હયે
મિસ્લતકે વારતે યેહ ફિદા જાન કર ગયે
ઇસ્લામ પે યેહ સરકા હયેં કુરબાન કર ગયે

વહિદા—અચ્છી અમ્મી-અબ્બા હમસે કપ્પ મીલેંગે.

ઝુએદા—પ્યારી બેટી, અગર દુસ્મનોંકે હાથસે બચ ગયે, તો
ઇસ દુન્આમેં વર્ના કયા મતકે રોઝ જન્નતમેં મીલેંગે.

અશઆર

યેહ લીખ ચુકાયા કાતિએ કુદરત નવિસ્ત મેં
બરબાદ હોનાયા મેરે બખ્તે સિરરત મેં
જીનેકા છુત્ક કુચ્છ નહિં દુન્આએ ઝિસ્તમેં
શાહરસે જા મીલુંગી રિયાએ બહીરત મેં

(એક તરફસે સિપાહીકા આના)

સિપાહી—યેહી હયે હાકિમે ખોતુલ મુકદ્દસકી લકડી એર
ખીવી ગીરફતાર કરલો.

(દુસરી તરફસે વફાદારકા આના)

વફાદાર—ખબરદાર.

સીપાહી—તુ ડાન.

વફાદાર—હાકિમે ખોતુલ મુકદ્દસકા ગુલામ વફાદાર.

અશઆર—હોશો હવાસ આએ કહા અપના છોડકે,

ફેંકુંગા સબકો નનસે અબી તોડ ફેડકે.

બરછીસે દીલકો છુંડુંગા પહેલુકો તોડકે,

પી જાવુંગા લહુ અબી ગરદન મરોડકે.

(નસર) જાવ જાવ અપના ચુંહ લેકર વહિસ ચલે જાવ

જાનાં પછતાવગે એર મેરી ગરજદાર આવાઝવાલી પીસ્તોલકા
શાન બન જાવગે.

સીપાહી—હમ પહાંસે ખાલી ન બધેજે-ઈસ ઓરત ઓર લડકીક હમરાહ લેકર બધેજે.

વફાદાર—ઝખર-સ્તી ઝખર-સ્તીકા બચ્ચા.

શએર-પલ ભરમેં તેરે કિસ્સેકા કરદુંગા પાક મયેં.

ખંજરસે તેરે સીનેકા કરદુંગા ચાક મયેં.

સીપાહી—હમ રોમન ફોમકે બહાદુર હયેં અપની ઝીંદસે બાઝ નહિં આ સકતે.

વફાદાર—તો અસ સમજ લો કે તેજે ઇસ્લામ ઓર અરબ કે એક અદના બહાદુરકી નલવારકા વાર.

(ચાર સીપાહી ઓર આતે હયેં)

સીપાહી—અસ ખખરદાર

વફાદાર—આવ સામને તુમ બી બદકાર.

(વફાદાર ચાર સીપાહીઓસે લડતા હયેં એક સીપાહીકી તલવાર ગીરજતી હયે. ઝુબેદાખાતુન તલવાર ઉઠાકર દુસરે સીપાહીસે લડતી હયે, બેરજનકે સીપાહી મગલુબ હોતે હયેં, દોનયે સીપાહી બેરજનકે આતે હયેં. વહીદા વફાદારકા પીસ્તોલ નીકાલકર ઉનપર ફાઇર કરતી હયે)

સીપાહી ૫—ખખરદાર.

વહીદા—(ફાએર કરકે) ચલ જહન્નમ મુરદાર

સીપાહી ૬—હયેં ચેહ કયાં કીયા લે મેરા વાર સંભાલ.

વહીદા—લે તુ બી મુરદાર [મારતી હયે]

સીપાહી—હાય ઝલિમને માર ડાલા.

ખાકી સીપાહી—અમાન અમાન જવાબે વાદા

વફાદાર—બોલો ઇસ્લામકા બોલ બાલા ઓર દુશ્મનાને ઇસ્લામકા મુંહ

વહીદા—કાલા.

[તીનોંકા અંદર જતના]

(ડ્રાપ સાન.)

બાબ દુસરા—સીન પહેલા.

અન્જુમને-રોમન કોમ.

રામિશગન—

ગાના.

હાં...ખુમસે ભરો મએ અહમરકે જમ
પીએ પીલાઓ મુદામ

હાં...ખુમસે મુલ છરે ખુખ ઉડાઓ...

જમપે જમ, લુંટાઓ પીલાઓ હાં...ખુમસે

હુએ મુસ્લીમ પે રોમન ફતેહયાખ-પીએ પીલાઓ

ઉડાઓ શરાખ, લાઓ શરાખ પીલાઓ શરાખ

હાં.....લાઓ શરાખ.....હાં...ખુમસે

(નસર)

રામિશગરોંકા જના)

પોપ—હાં અએ સરદારને કોમ રોમન મયેં તુમકો મુખારકયાદ દેતા હું...કે તુમને અપને મઝહબ એર કોમકી આખરેકો દુન્યામેં હોખાલા કર દીયા. રોમન અન્જુમનકા નામ મિરલે આફતાખ ચમકા દીયા, એર દુસ્મનોંકો દીખજા દીયા, કે રોમન કોમકા અખીતક વોડી દોર દોરા હયે. શાખાશ, આફરીન, મરહબા, ખેશક તુમને અપને ખુખુ-ગોંકી રહોંકો રાહત પહોંચાઇ, એર અપની જાએ મુકદ્દસકો દુસ્મનોંસે છીન લીયા.

શએર—ખતાયા તુમને દુન્યાકા કે અયસા કામ કરતે હયેં
ખહાદુર ઈસતરેહ દુન્યામેં અપના નામ કરતે હયેં

ખેરજાન—યેહ જો કુચ્છ હુઆ હમારે મોઅજજજ પેશવાકી
હુઆ એર મઝહબી જ્વેશકી મદદસે.

શએર—સદ શુક હએ રકીખકા સખ સીના ચાક હયે

ખેતુલ મુકદ્દસ આજ ખગવતસે પાક હયે

ખેતરીસ—રોમન ખહાદુરોંકી તલવારેનિ વોહ ખુનકે ફરીઆ
ખહાય કે દુસ્મનોંકે સર ઉસમેં તેરતે હુએ નઝરઆય.

શએર—તેંગે ઉખલ રહીથીં કે ફરીઆ થા મોજ પર

સખ સય યેહી હયે અપના મુકદ્દર થા મોજ પર

રમલા—દુરમન હમારી તેગસે બેગન હો ગયા
ઐર ઉસકી કાટ દેખકે હેરાન હો ગયા

પોપ—અચ્છા સિવાયે હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસકે તમામ ગીરફતાર
શુદ્ધ મુસલમાનેકી મજહબી અદ્વાલતકે ઇયર ખુલાયા જાય, ઐર રોમકે
કાનુનકી રસે કલકા હુકમ સુનાયા જાય.

શએર—મકતલમે લયે જાયે ગિરફતાર આજ સખ
અપની સજાકે પહોંચે ચુનેહગાર આજ સખ

બેરઝાન—અહાદુર રમલા જવ ઐર ઉન અસીગને બસાકો
પકડે દેતે હુએ લાવ.

રમલા—બહોત ખુબ

પોપ—મેંયાખુશ હું કે આજ મેરી આંખેં કિલ્લયે બેતુલ મુક
સ પર રોમન જન્ડા ઉડાતે હુએ દેખ રહી હયેં.

રમલા—ચલો અયે ચુનેહગારો, હમારે મજહબી પેશવાકે આગે
સર જુકાવ, ઐર જિન્દગી ચાહતે હો તો રોમન મજહબ પર હમાન લાવ

મુસલમાન ૧-સરદાર—હમ મુન્ગહેદીને ઇસ્લામ હયેં હમારા
તન મન બન સખ ઇસ્લામ પર કુરઆન હયેં.

શએર—પાદે મુરદન બી કીયા ઇન્સાકે સાથ જાયગા
જન જાયે તો મુયારક મગર ઈમાકે સાથ

મુસલમાન ૨-સરદાર—શએર

હમ રીફાએ કોમ ઐર જાંબાજ ઇસ્લામ હયેં
મોતસે ડર જાયેં જો વોહ ઐર હી ઇન્સાન હયેં
નામ પર ઇસ્લામકે સો જાનેંબી કુરઆન હયેં.

મુસલમાન ૩-સરદાર—હમ ચાર દીનકી જિન્દગીકો હમાન
દેકર મોલ લેં ચેહ ગેર મુમકીન હયેં,

શએર—ડર નહિં સકતે કબી હમ તેજે બે હમાનસે
નામ પર ઇસ્લામકે કુરઆન હયેં સો જાનસે

પોપ—બસ ખામોશ રહો. જિન્દગી ઐર મોત દોનોં મેં
મેં એક ચીઝ મંગિ.

બેરઝાન—જવાબ દો ચુપ ન રહો.

સખ મુસલમાન—હમ સખકો મોત મંજૂર હયેં.

સખ—મંજૂર હયેં

પોપ—અન્યા. મેરખરાને અનુમન આપકો ફેસલેકા
મુખ્તિયાર હયે.

મેરઝાન—ઇન ખેમિનોંકે લીયે સઝા અસ દાર હયે

રમલા—દાર હયે

પેતરિસ—ખેશક દાર હયે, પેતરિસકી તલવાર ઇનકા સર
સર ઉડાનેકે લીયે હર વકત તૈયાર હયે.

ઇરખેલા—હયરો-ઝરા શીર ગાર કરો, ઉસ હાકિમેં મુલકકે
ખોક્સે ડરો.

શઅર-ન ચેહ ઝુલ્મો સિતમ તોડો ખુદકો મુંહ દીખાના હયે.

ન પ્રુલો હુકમરાતી પર નહિં ચકસાં ઝમાના હયે

અગર ચેહ અજિ જાતે હયેં તો શીર કલ તુમકો જાના હયે
નહિં રેહના હમેશા યાં ચેહ દુન્યા છોડ જાના હયે

મેરઝાન—ઇરખેલા ચેહ તુ કયા કહે રહી હયે.

ઇરખેલા—જો કુચ્છ કહે રહી હું સચ કહે રહી હું, તુમ
લોગિતે વેળે ઝુલ્મ કીયા હયે. કે હસકી મિસાલ દુન્યાકી તવારીખકી
વકત ગર્દાની કરતેસે નહિં મીલ સકતી.

તુમને ખેતનાદ યુલ્હે-જવાન, ઓર માસુમ અન્યાંકો મકો
દગાસે મેનકે ઘાટ ઉનારા હયે, અનાઓ જવાન દો, ઓરતોકી કતી
કરના, શીર ખવાર અન્યાંકો નેઝકી નોંકપર ઉડાના, કયા તુમ્હારે
મઝહબમેં જાઝઝ હયે, અગર અયસા હયે તો. (ઇરખેલાકા તેવરી
અદલના) તુમ્હારે દીનકો મેરા સલામ-ઉસસે હઝાર દરબારે અહેતર
હયે, મઝહબે ઇસ્લામ દુન્યાકો જબ તુમ્હારી મકો દગા ખેહ જાકી
ખબર માલુમ હોગી તો રઅે આલમકે મુસલમાનોકે સીનો ખમેં ઇન્તી
કામકી આગકે શઓલે લાજકે જાયેંગે ઓર ઇસ કદર હુલ્લ હોગે
કે ખુદકી સુરતમેં તબ્દીલ હોકર તુમકો અરબાદ કર દેંગે મુઝે
અન્યાંકે ઉસવકત કયા કરોગે. કે હસ વકત ઉનકે ફાત્તાની હાથ
ખન્જરકે કબજે પર ઓર ખન્જર તુમ્હારે સીને પર હોંગે, મલેકુલ
મોત તુમ્હારી રહેં કબજ કર રહા હોગા ઓર હસરત ખેદગીએ તુમારે
હાલપર આંસુ બહાતી હોગી.

મેરઝાન—અગર હમ ઉનકી નજવારોસે કરતે યા ઉનકે
ખુખવાર ખન્જરસે ખોદ ખાતે હોતે તો આજકે દીન ખેતુલ મુદ્દસકી

સર ઝમીન પર શેમન ઝડે ન બહારોતે હોતે. હમ ખુદ બહાદુર હયે.
ઉનસે બઢકર દીલાવર હયે.

ધરખલા—અગર તુમ બહાદુરીકા દમ ભરતે હો તો ધનકો
આઝાદ કરદો કયુ' કે બહાદુર હમેશા બહાદુર દુશમનકે સાથ મહેર-
બાનીકા બરતાવ કરતા હયે.

શાએર—ધન્સાનીયતસે કામલો ધસમે' હી નામ હયે,

દુશમનપે રહેમ કરના બહાદુરકા કામ હયે

બેરઝાન—મુઝસે ધસ કિસ્મકી દરખાસ્ત કરના પ્રજુલ હયે
મુસલમાનોકે લીયે રહેમ યા ધન્સાદ આહના યેહ તુમારી ભુલ હયે.

શાએર રહેમ બ્યાર ધન્સાદકા હમ જ્ઞાનતે મુતલક નહિ;

હેંગે યેહ અદ્દાજપર હમ માનતે મુતલક નહિ.

ધરખલા—જેશ બ્યાર ગુસ્સેસે કામ લેના ખોદનાક નાદાની
હયે હમદર્દી કરના ફો' ધન્સાની હયે.

શાએર—જુદમ કરનેકી કસમ તુમકો ન ખાની ચાહીયે,

સાથ દુશમનકે હમેશા મહેરબાની ચાહીયે.

બેરઝાન—મયે' અપને ધરિદોકો હરગીઝ નહિ' બદલ શકના.

પોપ—બેશક હમારા હુકમ બિલ્કુલ નહિ' ટલ સકતા.

શાએર—જો કહે રહા હું સમજોકે ગુફતાર સાદ હયે.

આગ્યે અગર ફરીશતા બી ધન્કાર સાદ હયે.

પેતરિસ—બસ તકરાર હટાવ [મુસલમાનોસે] અયે બે
ધમાનો મેરી તલવારકે આગે અપને સર ઝુકાવ.

સરદાર—૧ શોકસે.

શાએર—કાટલો ગરદન હમારી અબ વધકે નામ પર.

જ્ઞાન દા બી કુરબાન હયે સબકી ખુલકે નામ પર.

સરદાર—૨ તોખા હયે અબ ખુદાયા ગુનાહોકે બાબમેં,

ગરદન કટકે આતે હયે' તેરી જ્ઞનાબ મેં.

સરડાર—૩ કર તનસે સર જુદા યેહી કારે સવાબ હયે.

ધસ સરકા તનપે રહેના નિમયત અઝાબ હયે.

ધરખલા—કયુ' બે ગુનાહોપિ યા ખુદા યેહ જકા હુધ,

બેનુલમુકદ્દસ આજસે બસ કરખલા હુધ.

બેરઝાન—તુ કયુ' બોલતી હયે.

ધરૂએલા—એ ગુનાહોંકી હમદદીં કે લીયે, દેખ ઉસ ખુદાસે ૩૨
જસકે યેહ બંદે હયે.

પાપ—બંદે હયે મગર બિસ્કુલ ગંદે હયેં.

રમલા—નહિલ હય બેવકુફ હયેં અન્ધે હયે.

પાપ—લડકી તુ ખામોશ રહે.

ધરૂએલા—નાહિં મયેં ઝોર ઝોરસે ચિસ્લાઉગી, ધનકી મદદકે
લીયે ધનકે સચ્ચે ખુદાકો બુઝાઉંગી. ધનકે હાદી, ધનકે રહેનુમા હખીએ
કીશ્રીયાકે પાસ ફરીઆદ લેકર જાવુંગી.

બેરઝાન—જા. જા. જસકા દીલ ચાહે બુઝા.

ધરૂએલા—દિખા. દિખા. અયે મુસલમાનોંકે ખુદાએ વાહિદ
કાઇ ફરીશમા દીખા; મયેં સચ્ચે દીલસે કહેતી હું કે અગર તેરી
બરકત તેરી રહેમત, તેરી કુદરતસે યેહ બેગુનાહ બચ ગયે તો મયેં
તેરેપર કુરબાન હો જાવુંગી, ઝોર તેરે હખીબ. અહેમદ મુજબુખા.
મોહમ્મદ મુસ્તુફા (મલ) પર સદ્ક દીલસે ધંમાન લાઉંગી.

પાપ—અસ ખામોશ જિયાદા જયાન ન ચલા,

ધરૂએલા—ઝો ખુદા. ઝો ખુદાવન્દા.

શએર—ફસે હયે દામમેં સૈયાદકે યારઅ બચા જલદી

નમુના અપની કુદરતકા હમેં મવલા દીખા જલદી.

(સીનકા ટ્રાન્સફર હોના એક અઝદહેકા રોમનકી તરફ દોડતે
હુએ આના રોમનોંકા ભાગ જના)

સખ મુસલમાન—શુકે અલહમ્દો લિલાહ.

ધરૂએલા—લાઇલાહા ઇલિલલાહે મોહમ્મદ રસુલલાહ.

(ધરૂએલાકા મુસલમાન હોના પરદેકા આહિસ્તા આહિસ્તા
ગીરાયા જના.)

સીન ખતમ.

બાબ દુસરા—સીન દુસરા.

સંગીન જેલખાના.

(૦)

(શેખઅબ્દુલ્લાહ હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસકા મુકેબ્બિદ નઝર આના.)

(ગાના)

ભેદ ઇસ જહાંકા ન પાયા.

કીયા લાખોને હી તલાશ.....ભેદ.

જીનકો શહેનશાહ જગમેં બનાયા, ઉનકોહી દરબાર શીરાયા.

કીયા લાખોને હી તલાશ.....ભેદ.

તોક ગલેમેં પાઉંમે બેડી, કીસ્મતને રોઝે બદ દીખાયા;

કીયા લાખોને હી તલાશ.....ભેદ.

જીસકો કહા-તુ કહેદે અનલહક, મુલીપે ઉસકી ચઢાયા,

કયા લાખોને હી તલાશ.....ભેદ.

(નસર)—શુક હયે ઉસ માણુદે હકીકીકા જીસને લકઝે કુનસે એક આલમકો પચેદા કીયા, આજ મયેં અપની કીસમત પર નાઝાં હું કે. ઉસને મુઝે ઉપ મઝિલે મકસુદ પર પહોંચાયા, જહાં વોહ બહાદુર જાતે હયેં, જો અપની કામ ચોર મઝહબ ચોર વતનકે લીયે ખુદકો મીટાતે હયેં અપને ઘરોકો ખરબાદ ચોર આલાદકો કુરબાન કરતે હયેં. કયા મયે ઉમ્મીદ કર સકતા હું, કે અપની ઝવઝવ ચોર માસુમ લડકીસે શીર કભી મીઠુંગા નહિં, ચોર ન મુઝકો ચેહ ખવાહિશ કરના ચાહિયે, અચ્છા અયે માસુમ લડકી વહીદા ચોર બાઅસ્મત ખીવી તુમ દોનોકો ખુદકે સિપુર્દ કયા, જાવ જાવ અયે ફાની દુન્યાકે ખિયાલો ? મેરે દીલસે નીકલ જાવ, આલાદકી મોહબબત તુ ભી મેરે દીલસે કોસો દુર હોજા, ખુદાવન્દા મયે ઝિન્દગી નહિં ચાહતા, બલકે ધરલામપર કુરબાન હોના ચાહતા હું, તાકે રોઝે મહેશર મુજકો દાવેર મહેશર કે સામને સુખર્ષિ હાસિલ હો, ચોર મેરા નામ ઇસ્લામી જાનિસારોમેં લીખ્યા જાય.

શએર-દેતા હયે જો શહીદોકો બસ વોહી જામ હો,

દેઈ ફીરોકે ચારકા કિસ્સા તમામ હો.

વોહ કામ મુઝસે હોકે ઝમાને મયેં નામ હો.

મરને કે બાદ રહેનેકો દાસ્તલામ હો.

(આના બેરઝાનકા.)

બેરઝાન—કયું અયે હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસ કયા હાલ રયે.

શેખઅબ્દુલા—ઝિન્ગી વખાલ હયે, શોકે વિસાલ હયે.

અશઆર-જો ધનિકે દોરકા હમે કુચ્છ એતેબાર નહિં,

ખુદાઈ મોનકી અબ હમકો ખુશમાવાર નહિં.

ક્યામત આગે કે અખ તાખે ઇત્તીઝાર નહિં.

શીરકે યારમેં નાસા હું મયે કરાર નહિં.

બેરઝાન—અયસી કયા દુશવારી હુઝ જો મરનેકી તૈયારી હુઝ.

શાએર—જખ યેહ દેખા હો નહિં સકતે રિહા તદખીરસે.

ડર ગયે અખ યું કહો તુમ હથકડી ઝંઝરસે,

શેખ—મયે અપને ઇરાદેમેં કામયાખી ચાહના હું. યહે બહાદુરીકા ઝેવર પહેને હુએ ખુદકે રખરૂ જના ચાહતા હું.

શાએર—હમ વોહ હયે જો ખોદ ખાતેલી નહીં શમશીરસે

કોન ડરતા હયે તેરી ઇસ હથકડી ઝંઝરસે.

હાં. ખુદકે રખરૂ જાયે ઇસી તદખીરસે,

જાં. નીકલ જાયે હમારી અરઝાહકી તદખીરસે.

બેરઝાન—કયા મોત વોહ બી ખુદ કુશી ઇસીકા નામ બહાદુરી
ઝોર જવા મઠી હયે.

શાએર—કરતે કરતે કાશિશં છસ વકત કાઠિલ હોગયે.

ઇસ કદર દરદર શીરે હરદરકે સાઠલ હોગયે,

બસ ન કોઇ જખ ચક્કા મરનેપે માઠિલ હોગયે,

શેખ—દુન્યામેં છસ તરેહ ખુશી ઝોર ગમકા સાથ હયે, ઉસી
તરેહ બહાદુરી ઝોર મોતકા સાથ હયે.

બેરઝાન—મેરે ખિયાલમેં જો ઇસ દુન્યામેં રહેકર અપની મોત
ચાહતે હયે. બસ સમઝલો કે વોહ ખુદગીઝી ઝોર કમ હિમ્મતીકી
ચાંદર ઓઢકર કબ્રમેં મુંઢ છુપાના ચાહતે હયે.

શાએર—બડા દીલ ચાહિયે દુન્યાકી હર ઝંદમન ઉસનેકા,

લીયા ઇન લોગોને ઘેરકા નયા મારે ઝમાનેકા

બહાદુર બનગયે, યુંહી ફકત દુન્યા દીખાનેકા,

કદન મુંઢપર લીયા ઝોર ચક્કરીયે ઉડયા બસાનેકા.

શેખ—જો લોગ દુન્યાકી હવસમેં હુએ હયે, ઉનકો હમેશ્વા
કબ્ર ખુરી માલુમ હોતી હયે, જો લોગ દુન્યાકે અયશો અશરતમેં
ઝિન્દગી બસર કર રહે હયે, ઉનકો કબ્રસે ડર લગતા હયે, અઝાબકે
ફરીરતે હાથોમેં આતશી ચુરઝ લીયે આતે હયે, તખ વોહ દેખતે
રહે જાતે હયે.

શાએર—જખ વોહ મઝે ચખતે હયે દુન્યાએ ખ્યાબકે,

કહેતે હયે લુલ્લ કયશે થે જામે શરાબકે,

કયા હોસ્લે હોં ઉનસે સવાલો જવાબકો,

મીલતી નહિં પનાહ સિવાએ અઝાબ કે.

બેરઝાન—યેહ લોગોંકા બુઠા ગુમાન હયે, મરનેકે બાદ સઝાઓ
જઝાંકે દક્તર ખોલે જાતે હયે. યેહ સખ હકોસલે હયેં ઓર કયા હયે.

શએર—દેખા જો ગોર કરકે તો આયા યેહા નઝર,

દુન્યાકે જૂઝ ખખર નહિં મહેશરકી કયા ખખર.

શેખ—જસકો તેકો બદકી પહેછાન નહિં બખુદ વોહ ઇન્સાન
નહિં બે ઇમાન હયે શયતાન હયે.

બેરઝાન—ખેયર જો કુચ્છ હો, તુમ બહાદુરહો શરીફ હો,
તુમકો ઝરૂર આશીપર રીહાઈ મીલસકતી હયે. હાં મગર તુમકો હમારે
મઝહબી પેશવાકે આગે સર ઝુકાના પડેગા. ઓર શેખન દેવતાઓંપર
ઇમાન લાના પડેગા.

શેખ—બે ઇમાન કયા બકના હયે, ઝિન્દગીકા લાલચદેકર મેરા
ઇમાન ડગના ચાહતા હયે, કયા તુઝકો માલુમ નહિં કે જસકે દીલમે
ઇમાનકા ચિરાગ જગમગતા હયે વોહ ચન્દ દીનકી ઝિન્દગીપર હરગીઝ
નહિં મરતા હયે.

બેરઝાન—મગર જસવતક ફનાકે ઝોંકે ઓર મોતકી આંધીયાં
ચલતી હયે. તો ઉસકા વોહ ચિરાગ ગુલહો જાતા હયે, હમારી
અનુમમનકા ફેસલા તેરે લીયે ફાંસીકા હુકમ લીખ ચુકા હયે કલ
તુઝકો ફાંસીપર ચઢાયા જાયગા ઓર તેરા ઇમાનભી આઝમાયા જાયગા.

શેખ—મુબારક હું મયેં ઓર મેરી ઝિન્દગી જો ઇસ્લામકે
નામપકે કુરબાન હો,

શએર—હાય ઇસ દુન્યામેં મયેં હસરત ઝદા ઇનસાન હું

હો અદા શુક્રે ખુદા કયસે મેં મયેં હેરાન હું

મોતસે ડરતા નહિં મેં સાહેબે ઇમાન હું

નામ પર ઇસ્લામકે સોળનસે કુરબાન હું

બેરઝાન—હન લીયા ફેસલા

શેખ—હાં

બેરઝાન—મોત મંઝૂર હયે

શેખ—ખેશક

બેરઝાન—જનકી પરવા નહિ

શેખ—દુન્યાકી ચાહ નહિં

બેરઝાન—ફીર સોચ

શેરા—સોચ લીધા

બેરઝાન—ક્યા

શેખ—ખોત

બેરઝાન—અચ્છા મયેં જતા હું-તેરે લીયેં ફાંસી તૈયાર

કરાતા હું

શેખ—જલદી જાં યેહ કીમતી વકત ઝાએન કર

શેખ— જાના (ગઝલ)

સુના હયે આજ વોહ ખંજર લીયે તૈયાર બયઠે હયેં

યહાં ડર કીસકો હયે હમ જાનસે બેઝાર બયઠે હયેં

અગર વોહ પુછેં અય દરબાં તો ધતના ઉનસે કહે દેના

કફન બાધે હુએ સરસે પસે દીવાર બયઠે હયેં

રાહાદતકા હયે હમકો શોક હમે કહેદે કોઈ ઉનસે

કે અબ ઇસલામ પર સર દેને કો તૈયાર બયઠે હયે

અબસહો સોચમેં “ અસગર ” ઇસીકો કહેતે હયેં દુન્યા

બહોત આગે ગયે બાકી જો હયેં તૈયાર બયઠે હયેં

સીન ખતમ.

બાબ દુસરા-સીન તીસરા.

અગલા જંગલ.

(ચન્દ રોમન સીપાહીયોંકા આના)

સીપાહી ૧—હમ દીન ઓર રાત મુસલમાનોંકી તલાશમેં ફીર રહે હયેં જો મઝહબી અદાલત શે ફરાર હુએથે, મગર અફસોસ ઉનકા કોઈ પતા નહિં છે, મીલતા,

દુસરા—હાં યાર પોપકે હુકમશે મજબુર હયેં ક્યા કરેં

પહેલા—ક્યા ઉન મુસલાન કેદીયોંકો ન પાએં તો કીસી ફરીઆ મેં હુબ મરેં

દુસરા—વોહ દેખો સામનેસે તીન આદમી કોન નઝર ઉકાએ ચલે આ રહેં હયેં

પહેલા—ક્યાં કીધર

દુસરા—વોહ દેખ ઉધર એક ઓરત એક લડકી એક જવાન મદ

પહેલા—ઓરત શેખ અબ્દુલ્લાહ હાકિમે એતુલ મુકદ્દસકી બીવી જુબેદા ખાતુન હયે, ઓર લડકી ઉસકી વહીદા ખાતુન હયે.

દુસર—ઓર વોહ જવાંમદ

પહેલા—યેહ ઉંનકા જાનિસાર શુલામ હયે, અહાદુર વફાદાર ઇસીકા નામ હયે

દુસરા—હાં યેહ વોહી હયે જો ચાર સીપાહીયોંકો કતલ કરકે લાગાયા

પહેલા—હાં વે.હી.

દુસરા—ઇસીકા કરના ચાહીયે ગીરફતાર

પહેલા—મગર કીસ તરેહ ચાર અગર હમ દોનોંકો પાએગા તો ખુદાકી કસમ ચટની બનાયગા.

દુસરા—લો એક તદખીર મેરી સમજમેં આઇ હયે,

પહેલા—કયા

દુસરા—જખ ઇસ પુલસે પાર જાને લગેંગે તો અસ ફંસ જાયંગે.

પહેલા—વોહ કીસ તરેહ.

દુસરા—પુલકા ખીચવાલા તખ્ત ત્રગ કરદો, જખ ઓરત ઓર લડકી ઉતર જાય, ઓર-વફાદારકી બારી આય તો ફારન તખ્ત ખીંચ લીયા જાય, કયું લાઇ જા મારા

પહેલા—વાહ મેરે ચાર

દુસરા—છુપ જાવો, વોહ આ રહે હયે,

(દોનુંકા છુપ જાના, વફાદારો વહીદા કામએ જુબેદા આના)

જુબેદા— ગાના (જુબેદાકા)

હમપર હુઇ હયે કયસી એદાદ યા ઇલાહી

તેરી દહાઈ મોવત્તા ફરીઆદ યા ઇલાહી

મેરા સુવાગ ઉજડા દીલદાર મુઝસે ખીજડા

અરયાદ હો રહી હયે અવલાદ યા ઇલાહી...હમપર

ઝાલીમને જુઝમ તોડા અચ્છીકો મારા કોડા

ઇન ઝાલીમોંકો કરદે અરયાદ યા ઇલાહી

કીસમતકો રો રહી હું મુશકિલમેં ફંસ ગઇ હું

નાશાદ દીલકો કરે અમ શાદ યા ઇલાહી
કીસકો સુનાવું જાકર ઉસકે સીવા મયેં “અસગર”
કર ગયેઅસે હમારી ઇમદાદ યા ઇલાહી.

વફાદાર—આનુ સાહેબા યેહ કયા હાલેઝાર હયે, તસદ્દી રખીએ
એકસોકા હમેશા ખુદા મદદગાર હય.

વહીદા—અમ્મીજન

ઝુબેદા—અમ્મી કીજન કુરઆન

વહીદા—હમ જંગલોમેં કબતક શીરતે રહેંગે

ઝુબેદા—બેટી, જમ તક કીસમત શીરાયગી

શઅર—ત સકતી હી નહિં તકબીર કુચ તકદીર સે

અસ નહિં ચલતા મેરી જા ગરદીશે તકદીર સે

વહીદા—અમ્મી પ્યારી અમ્મી આહ ભુક પીયાસ લગ રહી યહ.

ઝુબેદા—અયે અર્ખ કજ રહેતાર મુઝપર નહિં તો ઇસ માસુમ
અમ્મીકી હાલતપર રહેમ કર જો યેહ બી નહિં જાનતી કે મુસીબત
આર તકલીફ કયા ચીઝ હયે.

વફાદાર—ચલીએ આનુ સાહેબા ઇસ પુલસે ઉતર કર ઉસ
દરખતકે સાથેમેં કયામ કરેંગે થોડી દેર આરામ કરેંગે.

(બાદલકા ગરજના બીજલીકા ચમકના મુસ્લાધાર આદિશ હોના)
(તીનોંકા પુલ પર ચઢના)

ઝુબેદા—આહ બાદલકીગરજ બીલીકી ચમકસે દીલ હીલા
જાતા હયે,

વફાદાર—ઝરા કદમ હોશિઆરીસે રખીએગા.

વહીદા—ઉમ્મી પ્યારી ઉમ્મી (વહીદાકા પુલસે નીચે ગીરના)

ઝુબેદા—હયે હયે મેરી અમ્મી ગીર ગઇ.

વફાદાર—ફયરીએ નહિં મયેં અબી લાતા હું સરકાર

ઝુબેદા—નહિં મયેં બી આતી હું બહાદુર વફાદાર

પહેલા સીપાહી—(ઝાહીર હોકર) ઈયેર ખબરદાર

એઝુદા—કેન ?

દુસરા સીપાહી—ચુપ.

(ઝુબેદાપર સીપાહીઓંકા તમનચા તાનના સબકા હેરનશે એક
દુસરેકા દેખના)

દેખલો.
સીન ખતમ.

બાબ હુસસ — સીન ચોથા

કોમિક

જુઢી બેગમ— ગાના

નિખટુ કહીકો સિધાર ગંવાર

જુકસે હુહ હું મયેં લાચાર

નિખટુ ચપર ગટુ બજાર બટું બાળેકો ટકુ

મુરકાર કીયા મુજકો ઝલીલો ખવાર હું લાચાર

આયે તો મુવેકી બોટીઆં ખાવું બન્દરીયા બનાકે

મયે નાચ નચાઉં—અયે વાહરે મીયાં બન્દર

કલન્દર મજન્દર ચુકન્દર કીયા મુજકો ઝલીલો ખવાર

નિખટુ કહીકો સિધારા

(આના ફાકાખાનકા)

ફાકાખાના—(પખલીકસે) ચેલી નોટ કરલી છયે સરકાર

જુકી—ડગ—ડમ—ડગ—ડગ—ડગ—ડગ

ફાકા—હિપ હિપ હુરેં હિપ હિપ હુરેં હિપ હિપ હુરેં

જુકી—કયું મુવે લાયા ખાનેકો કે નહિં બોલ તેરા કલેજ ખાઉં

ફાકા—બોલ મેરી બીલ્લી મીયાંઉં મીયાંઉં

જુકી—મીઆઉ કે વોહ જો મેરે બચ્ચાને પચાસ રૂપે થે

ઉસકા કયા લાયા મુરદાર નાબકાર નાહિન્ગર

ફાકા—(પખલીકસે) ચેહ બી નોટ કર લીછયે સરકાર.

જુકી—બોલ બોલ કોનસી અપની માં બહેનકો દે આયા.

ફાકા—કીસીકા નહિં

જુકી—તો શીર કહાં ગયે પુરે પચાસ રૂપે કલદાર

ફાકા—તીક્કી અન્દર નેહલા બાહર

જુકી—હત તુજપર ખુદાકી માર

ફાકા—(પખલીકસે) ચેહ બી નોટ કરલીછયે સરકાર (જુકીસે)

કયું ઘરમેં કોઇ રૂખી સુકી રોટી પડી હયે યા નહિં

જુકી—(જુતી મારકર) લે હ અચોળી અસ્તરકા મલીદા
ખાલે—એક દો તીન ચાર

ડાકા—યેહ બી નોટ કરલીછ સરકાર

(આના બેહયાખાનમકા)

બેહયાખાનમ—હયેં-હયેં-ફાધર, મધર યેહ કયસી તકરાર.

ભુકી—ખેટા તરે પચાસ રૂપે હજમ કર ગયા. મુવા નામહી નહિં લેતા.

બેહયા—ઓ વેલ કોઇ પરવા નહિં હમ સલામત રહેં ઓર કમાલેંગે સો, દોસો, પાંચસો, હજાર.

ડાકા—યેહ બી નોટ કરલીછએ સરકાર

બેહયા—વૈ-ફાધર, માધર ઇધરમે તુમ જાવ કયું કે અબી આતા હોગા હમારા પીયારા જેન્ટલમેન ઓર યે દુસ્તકા ખરીદાર.

ડાકા—યેહ બી નોટ કરલીછએ સરકાર

(મીસ્ટર જાકોબકા આના)

જાકોબ—હેલુ હેલો, મીસ બી. એચ. ડાકટાર હાલુ આર યુ દીલદાર

બેહયા—આઇ. એમ. કવાઇટ વેલ મેરે સરકાર

જાકોબ—યેહ કોન લહેંગા ફરકાતી શીરતી હયે નાખકાર

બેહયા—ધર કી લંગન હયે દીલદાર અરી જલ્દી જલ્દી જાકુ માર

ડાકા—યેહ બી નોટ કર લીછયે સરકાર

જાકોબ—ઓર યેહ કોન હયે મેલે કપડેવાલા મુરદાર

બેહયા—યેહ બી મેરા એક ખિદમતગાર

ડાકા—યેહ બી નોટ કર લીછયે સરકાર. મયેં ઇસકા નલિ ખલ્કે ઇસકી માંકા હું ખિદમતગાર.

બેહયા—સ્ટોપ યુ પુલ ગધા ચમાર

ડાકા—યેહ બી નોટ કર લીછયે સરકાર. હાયરે હિન્દુસ્તાન તુજપર ખુદાકી માર અવ્વલ નાદાર દુસરે ખીખી મહેદાર ઓર તીસરે ઇંગ્લીસકી જલ્લમેં ગીરફતાર અખતો કુએંમે હુખકર મરજના આહિયેં પરવર દિગાર

(ડાકાખાનકા અપની ખીતીકે સાથ જના બેહયા ઓર જાકોબકા મીલકર ગાના)

બેહયા—ચલો ડીયર વોઈંગનો ચલેં ખીલરડ, થેટર બાઈસકોપ

જાકોબ—ઓઇ યસ ડારલિંગ

બેહુયા—વોયલ્લકી ટર્શ લાના-વિસ્કી કી બોતલ લાના એન્ડ
વોય રસ્કોપ

બકોબ—ઓઈ યસ ડારલિંગ.....ચલો.

બેહુયા—છોટો દેસી. ફેશન બનાકર સજ્જે કે ચેહ બી હયે ફેશન

બકોબ—ડીવર બના.

બેહુયા—લવન્ડર લાના, સેન્ટકા સમકીટ પલેન્ટલ સોપ ચલો.

ગાતે દોનુંકા અંદર બના.

સીન ખત્મ

બાબ દુસરા--સીન પાંચવા.

જંગલ.

મએદરખત ઓર ફારસી

(અના વહીદા ઓર વદાદારકા)

વહીદા— (ગાના વહીદાકા)

તકદીરને માદરસે મુઝે મેરી છુટાયા.

ફરીઆદ ખુદાયા

ઝાલિમને ખુદાઈ મેં તેરી હમકો સતાયા.

ફરીઆદ ખુદાયા

મેંય આપસે બીછડીથી પર અબ માંસે આ હું

મત પુછો કે કયા હું

હસિ ચર્ખે સીતમગારને હય ખુબ સતાયા.

ફરીઆદ ખુદાયા

કલતક હમેં કહેતેથે શહેનશાહ મગર આજ

કોડી કા હું મોહોતાજ

તકદીરકી ગદીશને હમેંદીન ચેહ દીખાયા

ફરીઆદ ખુદાયા.

નસર—બહાદુર સરદાર ચચા વદાદાર મેરી અમ્મી મુઝસે
ખુદાદો વોહ મુઝકો બહોત યાદ આતી હયે

શાએર—ન મુજકો બેન આતા હયે ન કુચ્છ ફરીયાદ આતી હયે
મીલાદો જલ્લ ઉમ્મીસે કે ઉમ્મી યાદ આતી હયે

વફાદાર—અયે મેરી આકા ઝાદી ન ગલ । આહો ઝારી ન
કર તેરી ફરીઆદસે કલેમ મુંહકો આતા હયે.

શાએર—ન હો ગમગીન તુ ઇતની કે બેટી શાહઝાદી હયે

તેરે કુરખાન હો જાવું તુ મેરી આકા ઝાદી હયે

આહ અફસોસ એક ખુશી એક રંજ બેતુલ મુકદ્દસકી સર
ઝમીનસે લેકર ફરાર હુવાથા મગર અફસોસ તકદીરને ફીર વહીલા
ડાલા. ઓ ખુદા ઓ ખુદા તુ ઇસ આજઝકી દુઆ કબુલ કર, ઇસકો
ઇસકે માંખાપશે મીઝાદે

વહીદા—(ચોકકર) ચચા વફાદાર ચેહ કયેસી આવાઝ હયે,
ઓર ચેહ ઉધરસે લોગ આ રહે હયે

વફાદાર—કીધર બેટી કીધર

વહીદા—વોહ દેખા

વફાદાર—મેરી માસુમ શાહઝાદી દશમન તુમારે આપ્યાબનકો
ગીરફતાર કરકે શાય. યહાં ફાંસી દેતેયે લીયે લા રહે હયે. અચ્છા તો
ચેહ ખંજર ઓર ઇસ દરખતપર ચઢ જાવ જામ સીટીકી આવાઝ સુન
પાના, તો ફોરન ફાંસીકી રસ્સી કાટ દેના,

વહીદા—બહોત ખુબ. (વહીદા ખંજર લેકર દરખત પર
ચઢતી હયે ઓર બહાદુર વફાદાર છુપ જતા હયે)

વફાદાર—મદદ મદદ અયે રખે જુલ જલાલ મદદ તેરી હી
વોહ તાકાત હયે, જે મઝલુમોંકા ઝાલિમોંકે પન્જેસે છુડાતી હયે, જે
કરતે બેબસોંકા સીતમ શુઆરોંકે દસ્તે સીતમસે બચાતી હયે.

શાએર

વોહ દીલ દે આજ મયેં જોહર દીખાઉ અપની હિમતકે
બશર કચ્છ કર નહિં સકતા સિવાએ તેરી તાકત કે

(આના બેરઝાનકા)

મએ શેખઅબ્દુલ્લાહકો ગીરફતાર કીયે હુએ.

ઓર ચંદ સીપાહીયોંકે)

બેરઝાન—દેખ એ ઝિન્દગીકે દુશ્મન ઓર ઇસ્લામકે દોસ્ત વેહી
વોહ જગેહ હયે કે જહાં તુજકો ફાંસીદી જામગી.

શેખઅબ્દુલ્લાહ—દેખ ચુકા

શાએર-દહેરમે હો ગયા અથ છતેસે બેઝાર મયે

દો સગા જલ્દી કે અથ મરનેકા હું તૈયાર મયે

બેરઝાન—અથ બી અગર રોમન મઝહબ કુચુલ હો તો
જિન્દગી અબી હુસુલ હો

રોખ—અસ—ખામોશ. ઓ બદ અવસાન જિન્દગીકો મોલ હું
બેચકર ઇમાન નહિં નહિં અરબોંકી હરગિઝ અપસી નહિં હયે શાન
ઓ નાલાયક ઇન્સાન મયે જિન્દગીસે જિયાદા ઇમાનકી પરવા કરતા હું

બેરઝાન—જલ્દાદો કયા દેખતે હો, કટકાદો ફાંસી પર ચઢહો દો.

જલ્દસાદ—ચલ હોશિયાર હો મરનેકા તૈયાર હો

રોખ—મયે ખુદાકા શુકીયા અદા કરતા હું, કે છલને મુઝકો
મેરે ઇરાદેમે કામિયાબ કીયા, અયે ખુદાએ દોજહાં પયેદા કુન્નદશે
ઝમીનો આરમાં, તું મેરી જાનકે નઝરતેકા કુચુલ કર ઓર મેરે
ગુનાહોંકો માફ કર.

શાએર—પાયા કબી ન ચયેન જહાંને ખરાથ મેં

આંસુ સદા રહે મેરી ચરમે પુર આથ મેં

તોખા હો અથ કુચુલ ગુનાહોં કે આથ મેં
સરકો ઝુકકે આયા હું તેરી જનાથ મેં

બેરઝાન—કરદો ફિન્નાર

સીપાહી—તૈયાર

રોખ—પરવર દિગાર

વફાદાર—(ઝાહિર હોકર) ખખરદાર (ફાયરકરના) (સીટી-
બબકર)

બેરઝાન—આહ ગોલી સીતેકે પાર (બેરઝાનકા મારા જાના)

સીપાહી—(ઝુબેદાકો ધક્કા દેકર) ચલ આગે મુરદાર

વફાદાર—કોન ખાતુને જિવિકાર (સીપાહીકો) 'મસ ખખરદાર

સીપાહી—ભાગો યાર

વફાદાર—ચહીં હોજા ફિન્નાર (સીપાહીકા મરના)

(વફાદાર, ઝુબેદા, વહીદા રોખ વગેરાકા

આપસમેં મીલના)

ટેબલો

ડોપસીન

બાબ તીસરા—સીન પહેલા.

છાવની કેમ્પ.

(સુલતાન ગાઝી સલાહુદ્દીન ફાત્હે અય્યુબીમએ તુકે
સરદારને ફોજકા બચઠે દીખાઇ દેના રામિશગરોંકા
અજબો ગરીબ અરબી નાચ કરે દીખાના)

૨.નિશગરાં—અન્તા હળીબી, અન્તા નસીબી, અન્તા તબીબી.
(નાંચ કરના)

ગાઝીસલાહુદ્દીન—શુક હયે, ઉસ પાક બે નિયાઝકા કે ઇસકી મદદસે જંગે ઇસ્કીલાનકો સાથ ઇજ્જત ઓર આબરકે સર કીયા. ઉસકે બાદ અનાને તવજન્નેહ બેતુલ મુકદ્દસકે મુસલમાનોંકી તરફ મુનઅતકકી, ઓર શેંકડો તકલીફેં ઉઠાકર યહાં તક પહોંચ્યા. રોમન કોમકે હાથસે મુસલમાનોંકા જો તકલીફેં પહોંચી હયે. ઉનસે મયેં રોમન કોમકી હાલતપર અફશોસ કરતાં હું, કે યેહ અપને પુરાને ખીયાલાતસે બાઝ નહિં આતે, હાલાકે ઉનકા બચ્ચા બચ્ચા તેગે ઇસ્લામસે ખુબ વાકફ હયે, ઓર ઉનકે સરદારને ફોજ ગાઝીવાને ઇસ્લામકે જ્હેશ ખરોશકો અચ્છી—તરેહ જાનતે હયે, કે ઇસ વકત બહાદુર મુસલમાનોંકો જ્હેશો ખરોશ આતા હય તો દુશ્મનોંકા કહીં પનાહ નહિં મીલતી, ઇસપર બી યેહ અપની હિમાકતસે બાઝ નહિં આતે, કયા રોમન કોમ કબી કીસી વકત મેં બી આતહેજીબ ઓર બાઈખલાક હોનેકા દાવેદાર કરાર દે સકતી હયે, હરગીઝ નહિં. મયેં ખુબ જાનતા હું કે યેહ લોગ મકો દગા ઓર ડાકાઝનીકે સીવા કુચ્છ નહિં કર સકતે.

મુસાપાશા—મયેં અપને ખુશુર્ગ મોઅજ્જીઝ સુલતાન ગાઝીસે બાઅદખ્ત હલતીજ કરતાં હું કે ઇસનાચીઝ ખાદિમકો હુરલેકી ઇજ્જત દી જાયે કયું કે મેરે સીનેમેં ઇન્તીકામકી આગ લગક રહી હયે. મેરી આંખોં કે સામને ઉન બે ગુનાહોંકે ખુનકા દરીયા લહેરેં માર રહા હયે, ઓર શહીદાને બચતુલ મુકદ્દસકી આવાજેં કાનોંમેં યુંજ રહી હંચ મેરા દીલ બેકસ મુસલમાનોંકા ઇન્તીકામ લેનેકે લીયે પહેલુમેં મચલ રહા હયે.

શાએર—દુશ્મનને દીકાં મયેં ખીંચ હુંગા દાર પર
નાજ મુજકો હયે હમેશા તેગે જોહર દાર પર
હાથ મેરા જળ પડેગા કબજાએ તલવાર પર
ખુનકે છાપે પડેગે હર દરો દીવાર પર

તારિકખે—આલી સુલતાની મયેં અપને બહાદુર જનરલકી
રાયકી તાઈદ કરતા હું. ઓર હુજુર અનવરસે દસ્ત અસ્તા મુલ્તમિસ
હું. કે રોમન કોમસે મુસલમાનોંકા ઇન્તીકામ લેનેકી ઇન્જાત દી જાય
કયું કે હમ ઇસ કદર હુજુર કે જાંબાજ હયેં સખ હુકમકે—મુન્તઝિર
હયેં, જોશો ઇસ્લામ ઓર બે ગુનહોંકા ઇન્તીકામ ઉનકો ઉલ્લારતાં હયે
કે વોહ ખોદનાક ઇન્તીકામલેં, કે દુશ્મન બી યાદ કરેં.

અશઆર—ચરમે ઝદનમેં સેંકડોંકા નાર દીખાદે
હર દરસે અયાં મોતકે આસાર દીખાદેં
દુશ્મનકો જોશો ગુરમેકે આસાર દીખાદેં
ઇસ્લામકી યેહ તેગે શરબાર દીખાદેં
હાથોંકા જોશ હયે કે અબી ઇન્તીકામ લેં
મેદાને કાર ઝાર મેં મવલાકા નામ લેં.

ગાઝી—શાખાશ, આફરીન, મયેં ખુદકે ફઝલો કરમ સે
તુમ લોગોસેં ફેરી ઉન્મીદ રખતા હું, કે બહાદુરાને ઇસ્લામકી સરકોખી
ઓર ગારતગરીમેં અપની જાને લગાદેગેં ઓર અપની ચમકતી હુઈ
તલવારોંસે ખોદનાક ઇન્તીકામ કેઝરીએ રોમન કોમકા ખુન બહા દેગે
શાએર—મયેં ખેશક જાનતા હું તુમ બહાદુર હો દિલવર હો

નહિં કીમત લગા સકતા કોઇ તુમ વોહ બહાદુર હો

મુસાપાશા—હમ અપને આદિલ સુલતાનકા શુકીયા તેહે
દાવસે અદા કરતે હયેં.

ગાઝી—મયેં આફરીન કરતા હું, મગર અયે બહાદુરાને
ઇસલામ મયેં નહિ ચાહતા કે ઉસકે બન્દોંકા ખુન ઇસલામકી તલ-
વારોંસે બહાયા જાય, બલકે મસ્લેહત ઓર ઇનસાની હમદદી કામમે
લીયા જાય, મેરી રાય હયે કે એક હુકમનામા રોમન કોમકી અન્જુ-
મનકો બેજા જાય.

મુસાપાશા—હમ હુજુર અનવરકે હુકમસે મજબુર હયેં, વર્નો
હમારી પિયાસી તલવારેં ઝાલિમ રોમનોંકા ખુન પીનેકે લીયે, હરવકત
તેયાર હયેં.

ગાઝી—કાઝી સાહબ ઇસમેં આપકી કયા રાય હયે.

કાઝી—મયે જનાબકી રાયસે ઇતિફાક રખના હું.

શઅર—ફુશમન ન માને આપકા કહેના મહાલ હયે

ગાઝીકા જો ખિયાલ મુનાસિખ ખિયાલ હયે

ગાઝી—અચ્છા સિપેહસાલાર તારિક તુમ જાવ, ઓર મેરા હુકમનામા અન્જુમને રોમન કોમકો પહોંચાય ઓર—ઉનકે અન્દ મોઅન્જુઝ મેઅરોંકો લેકર હમારે પાસ આવ, મગર દેખના જોશો ખરોશકો થામ લેના નરમીસે કામ લેના.

તારક—જો હુકમ હુઝુર. બખ્શના દીલ મંજુર

(તારકએ હુકમનામા લેકર જતા હયે, ઓર સરદારને ફોજ બારી બારી ફોજ સલામ કરેકે જાતે હયે)

સીન ખતમ.

બાબ તીસરા—સીન દુસરા.

અગલા જંગલ.

—(૦)—

(આના શેખ અબ્દુલ્લાહકામએ વફાદારો, વર્ધાકે)

શેખઅબ્દુલ્લાહ—બહાદુર વફાદાર શુક હયે, રખ્મેજુલ જલાલકા કે ઉસ જાતે બારીને હમ સમકો એક દુસરેસે મીલાયા.

શઅર—ઉસને સવાલ પુરા કીયા મુજ ફકીરકા

હયે લાખ લાખ શુક ખુદાએ કહીરકા

રહેમ ફરમા રહેમ ફરમા અયે કાદિરે મુતલક હમારે હાલ પર રહેમ ફરમા, ઓર હમ બેકસોંકો દરબદર કી હોઝેંસે બચા.

શઅર—ગિરફતારે બલા હયેં ઇસ બલાસે તુ ગલા કરદે

મુસીબતકા હમારી યા ઇલાહી ખાતિમા કરદે

વહીદા—અબ્બાજન કયા હમ કબી ઘર ન જાયેંગે ચુંહી જંગલોંમેં ખાક ઉડાતે શીરેંગે.

શેખ—બહાદુર વફાદાર યેહ સામને કોન જવાન આ રહા હયે.

વફાદાર—યેહ તો કોઈ ઇસલામી બહાદુર માલુમ હોતા હયે.

શેખ—હાં ઓર ઇધર હી આ રહા હયે

ਵਸ਼ਾਵਾਰ—ਘੁਸਕੀ ਟੋਪੀ ਪਰ ਘੁਸਵਾਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਥੇ ਸ਼ਾਇਦ ਗਾਝੀ
ਜੁਲਨਾਨ ਸਵਾਦੁਫੀਨ ਫਾਟੇਐਯੁਯਾ ਕੀ ਫ਼ੋਜ਼ਕਾ ਘੁਲਾਫੁਰ ਜਵਾਨ ਹਥੇ.

ਸ਼ੇਖ—ਐਸ਼ਕ.

(ਆਨਾ ਮੁਸਾਪਾਸ਼ਾਕ)

ਮੁਸਾਪਾਸ਼ਾ—ਅਸਸਵਾਮੁਅਲੇਯਕੁਮ

ਦਾਨੋਂ—ਵ ਅਲਯਕੁਮ ਸਵਾਮ.

ਮੁਸਾ—ਆਪ ਕੋਨ ਲੋਗ ਹਥੇਂ ਐਰ ਕੁਛਾਂ ਕੇ ਰਹੇਨੇਵਾਲੇ ਹਥੇ.

ਸ਼ੇਖ—ਫ਼ਸ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਥੇਂ, ਐਰ ਐਤੁਲ ਮੁਕਦਸਕੇ ਰਹੇਨੇਵਾਲੇ ਹਥੇਂ

ਮੁਸਾ—ਮਗਰ ਫ਼ਸ ਜੰਗਲ ਮਥੇਂ ਕਥੁਂ ਹੋਰਾਨੋ ਪਰੇਸ਼ਾਂ ਘਟਕ ਰਹੇ
ਹੋ, ਕਥਾ ਤੁਮਾਰੀ ਕੋਛ ਜਲਐ ਕਥਾਮ ਨਹਿੰ

ਸ਼ੇਖ—ਫ਼ਮਾਰੀ ਜਲਐ ਕਥਾਮ ਸਿਵਾਏ ਗੋਰਕੇ ਐਰ ਕੁਛੀਂ ਨਹੀਂ
ਹੋ ਸਕਤੀ.

ਮੁਸਾ—ਤੁਮਾਰੀ ਮਜ਼ਹੁਮ ਸੁਰਤਾਂਕਾ ਦੇਖਕਰ ਮੇਰੇ ਦੀਵਮੇਂ ਕੁਦਰਤਨ
ਫ਼ਮਦਰੀਕਾ ਅਸਰ ਪਐਫ਼ਾਂ ਫੁਆ ਹਥੇ, ਜਿਲਵਾਫ਼ ਅਪਨੇ ਫ਼ਾਵਸੇ
ਆਗਾਫ਼ ਕਰੋ.

ਸ਼ੇਖ—ਫ਼ਾਛ ਮਥੇਂ ਬਿਰਾਗੇ ਸਫ਼ਰੀ ਫੁੰ ਮਥੇਂ ਐਕ ਉਯਰੇ ਫੁਐ
ਧਰਾਨੇਕੀ ਧਾਫ਼ਗਾਰ ਫੁੰ.

ਸ਼ਾਐਰ

ਯੁਕਾ ਜਨਾ ਹਥੇ ਸਾਗਰ ਫ਼ਸ ਧੜੀ ਲਯਰੇਜ਼ ਹੋਤਾ ਹਥੇ

ਜਨਕੇਨਾ ਹਥੇ ਬਿਰਾਗੇ ਸੁਯੁਫ਼ ਜਲ ਆਮੋਸ਼ ਹੋਤਾ ਹਥੇ

ਮੁਸਾ—ਆਪਕੀ ਆਤੋਂਸੇ ਕਲੇਯਾ ਸ਼ਕ ਹੋ ਰਫ਼ਾ ਹਥੇ, ਜਿਲਵਾਫ਼
ਅਪਨਾ ਨਾਮੇ ਨਾਮੀ ਫ਼ਰਿਮੇ ਗਿਰਾਮੀਤੋ ਫ਼ਰਮਾਛਐ.

ਸ਼ੇਖ—ਫ਼ਾਛ ਮੁਯਨਾ ਮੁਰਾਫ਼ਕਾ ਸ਼ੇਖ ਅਯੁਫ਼ਲਾਫ਼ ਕਹੇਂਦੇ ਹਥੇਂ.

ਮੁਸਾ—ਕੋਨ ਫ਼ਾਕਿਮੇ ਐਤੁਲ ਮੁਕਦਸ

ਸ਼ੇਖ—ਫ਼ਾਂ ਵੋਫ਼ੀ ਯਫ਼ ਫ਼ਿਰਮਨ.

ਮੁਸਾ—ਅਫ਼ਸੋਸ ਅਥੇ ਅਥੇਂ ਕੁਯਰਫ਼ਤਾਰ ਤੁਯਪਰ ਫ਼ਜ਼ਾਰ ਫ਼ਜ਼ਾਰ
ਫ਼ਿਟਕਾਰ. ਮਗਰ ਅਥੇ ਸ਼ਾਫ਼ੇ ਨਾਮਫ਼ਾਰ ਨ ਗਲਰਾਐ ਫ਼ਾਟੇ ਆਜ਼ਮ ਗਾਝੀ
ਜੁਲਨਾਨ ਸਵਾਦੁਫੀਨ ਤੁਮਾਰੀ ਫ਼ਮਿਦਾਫ਼ਕਾ ਆ ਪਹੁੰਯਾ.

ਸ਼ੇਖ—ਯੁਕ ਅਲਫ਼ਫ਼ੋ ਲੀਲਵਾਫ਼.

ਮੁਸਾ—ਯੇਫ਼ ਕੋਨ ਹਥੇਂ.

ਸ਼ੇਖ—ਮੇਰੀ ਅਧਾਤ. ਮੇਰੀ ਅਧਵਾਫ਼ ਐਰ ਯੇਫ਼ ਮੇਰਾ ਵਸ਼ਾਵਾਰ
ਸੁਵਾਮ ਹਥੇ.

મુસા—બિસ્મીલ્લાહ આપ તકલીફ કરમા કર કેમ્પમેં મેરે હમરાહ તશરીફ લે ચાલીયે.

રોબ—કેમ્પ કહાં હયે.

મુસા—વોહ સામને.

રોબ—બિસ્મીલ્લાહ.

વફાદાર— (ગાના)

ગાફિલ બન્દે ઇસ દુન્યામેં સોચ સમજકર ગુઝરા કર
દુન્યા બાઝી ચોસર કી હયે. ઇસકો રોઝ ન હારા કર
નેકો બદકી ઇસ બાઝી મયેં ગોરસે રખ પહુછાન
ચાલપે જીતકી રહેકર કાયમ અપને નફસકો માર. કર

(દોહા)

જીસનેકી દુન્યામેં નેકી ઉસકા ખેડા પાર દુઆ
ખોટા સોદા જીસને કીયા વોહ ફસ્વાઝલીલો ખવાર દુઆ
દુન્યા સાચા ચલતા શીરતા કયું તુ મન અટકાતા હયે
જગકો છોડદે ઉસકો પાલે બસ થેહ મનમેં વારા કર

(ગાના)

સીન ખત્મ.

બાબ તીસરા-સીન તીસરા

અન્નુમને રોમન

[મેમ્બરાને અન્નુમનકા બાદકીશા કરતે નજર આના]

સહેલીયાં—

ગાના

જામ ચલે જામ ચલે જામ સાકીયા

દુન્યા મેં રહે જાયે નામ સાકીયા

લાના એક ઓર લે લીજે દોર

પીતે રહે સુખહો શામ-ચેહી હો કામ

પીના પીલાના મઝે ઉડાના સાકી ઝરા જામ

બર બરકે લાના તેરા દુન્યામેં ચમકેગા નામ

ખુબ કરલે તુ નેકીકા કામ

હાં સાંકીયા રહે તેરા નામ.....જામ

પોપ—મેમ્બરને અન્નુમનમેં આપકો બહાદુર બેરજાનકે મરનેપર સુબારકબાદ દેતા હું, ઓર ખુશ હું કે બહાદુર બેરજાનને અપતી જન રોમન કોમકે નામપર કુરબાનકી મેરા ધરિદા હયે, કે અનાને બેતુલ મુકદ્દસ પેતરિસે આજમકે હાથમેં દે દી જાય જસને ઇસ મઝહબી જંગમે કમાલ બહાદુરીસે કામ લીયા હયે મેંય ઉમ્મીદ કરતા હું કે તમામ મેમ્બરને અન્નુમન મેરી ઇસરાયમે સુવાકિલ રખમેંગે.

રમલા—મેંય બેરજાનકી કીસમતપે ખુશ હોત હુએ ઉસકી મોતપે રશ્ક કરતા હું, ઓર પેતરિસે આજમકો ઇસ ઓલદેકા હકકાર સમજતા હું.

મેમ્બર ૩—મયેં આપકી તાઈદ કરતા હું.

મેમ્બર ૪—મયેં તાઈદ મઝેદ કરતા હું.

પોપ—હિપ હિપ હુરે

પેતરિસ—મયેં બહાદુર બેરજાનકી કીસમતી પર ખુશ હોકર તમામ મેમ્બરને અન્નુમનકા શુકીયા અદા કરતા હું.

સખ—હુરે હિપ હિપ હુરે

પોપ—અચ્છાતો મયેં બેતુલ મુકદ્દસકી ગવરનરીકી પેતરિસકો સુબારક બાદ દેતા હું.

સખ—હુરે હિપ હિપ હુરે

પેતરિસ—મયેં ઉમ્મીદ કરતા હું અપતી જન બહાદુર બેરજાનકી તરેહ રોમન કોમકે કદમેં પર કુરબાન કરંગા. ઓર રોમન કોમકા નામ મિસ્લે આફતાબ ચમકાવુંગા.

સખ—હુરે હિપ હિપ હુરે

સિપાહી—તારક સિપેહ સાલાર બહેસીયતે સશીરે સુલતાન સલાહુદ્દીન ગાઝીકે અન્દર આના ચાહતા હયે

પોપ—આને દો

(આના તારક સિપેહ સાલારકા)

તારક—તુમારી અન્નુમનકો સુલતાન સલાહુદ્દીન ગાઝી ફાતે બેયુબીને યેહ હુકમનામા ધરિસાલ કીયા હયે ઓર ચંદ મેમ્બરને અન્નુમનકો તલબ ફરમાયા હયેં.

પેતરિસ—બહાદુર રમલા ઇસ હુકમનામેકો પઞ્હ કર સુનાવ.

રમલા—બહોત ખુશ (પઞ્હના)

મઝનુને હુકમનામા

તુમકો ઇતીલાદી બતી હયે કે સુલતાન સલાહુદ્દીન ગાઝી ફાત્હે એયુબીકી તલવારસે ખબરદાર હો બચ્ચો, જો કે તમામ દુન્યામે ખીજલીકી તરેહ ગુંજ રહી હયે, શાયદ તુમ ઇસસેના વાકિફ હો, આજ વોહ મઝનુમ મુસલમાનોંકા ઇન્તીકામ લેને કે લીયે એતુલ મુકદ્દસકી સર ઝમીનપર આ પહોંચ્યા, ઓર જો ઝુલ્મો સિતમ તુમ લોગોંને ઉન શહીદાને ઇસલામ પર તોડે હયેં ઉંસસે વાકિફ હયે, લેક્ત સુલતાન ચાહતા હયે, કે જહાં તક મુમકિન હો, સુદહે ઓર અમની કે સાથ ફલ સુઆમ્લા તૈય કીયા બયલીહાઝા ચંદ મેખરને અન્બુમન યહાં આયેં, મસલેહતે સુદહે પર ગોર કર જાયેં, ઓર અદમ તામીલ હુકમ કોઈ આઝપુર્સ ન હોગી તુમારે સાથ વોહી ખોશ્તાક મુલુક કીયા જવેગા, જો તુમને હમારી મઝનુમ કોમસે કીયા હયે, મોચલો. ઓર અન્બુમસે વાકિફ હો જવ. ફરતખત. ગાઝી સુલતાન સલાહુદ્દીન ફાતહેએયુબી.

પેતરિસ—ઓ હો, ઇસ કદર જોશ, કયા સુલતાનને અપની નઝર મયેં તમામ રોમન બહાદુરોંકો ખુઝદીલ ઓર કમ હિમ્મત સમઝ રખ્યા હયે

પોપ—પરવાહ નહિં એક કયા દસ બી સલાહુદ્દીન સે મીલકર એતુલ મુકદ્દસકો વાપિસ લેના ચાહેં તો ગેર મુમકિન હય.

રમલા—ઇસમેં કયા શક હયે.

તારક—મુઝકો જવાબ દેકર રખસત કીયા જય.

પેતરિસ—કયું મોઅજજઝ ખુઝર્ગ આપકી કયા રાય હયે

પોપ—મેરી રાયમેં બહાદુર રમલાકો દીગર ચંદ મેમખરોંકે હમરાહ ભેળ જય, અખર સલાહુદ્દીનકી શર્તે માકુલ હોં તો મંઝુર કરેં વર્ના જંગકા પેગામ સાફ સાફ દે દે

પેતરિસ—ખેશક

શએર—હર તરેહસે અન્બુમન ઇસ જંગકો તૈયાર હયે

વોહ ફત્હે પાચેગા જસકી તેગ જેહરદાર હયે

રમલા—કયા અન્બુમન મુઝકો પુરે ફેસલેકા ઇખ્તીયાર દેતી હયે

પોપ—ખેશક

પેતરિસ—હાં તુમકો પુરા ઇખ્તીયાર હયે, જવ ડટ કર જવાબ દેના હરગીઝ ખુઝદીલીસે કામ ન લેના

(રમલા દોગર ચંદ મેંબર મુસાપાસાકે હમરાહ જાતે હયે સહેલીયુંકા તલવારકા નાચ કરના પોપ ઓર પેતરિસ બાદાનોશી કરતે હયે)

સીન ખતમ.

બાબ તીસરા-સીન ચોથા

કોમીક.

(આના ફાકાખાનકા ભીળભીળાતે હોયે)

ફાકાખાન—એક તો ચિળચીડી બીવી ઓર દુસરે બેહયા બેરી અચખી અવલાદ ખુદા કીસીકા ભી ન દે, કમબખ્તોને નાક મયેં દમ કર દીયા હયે. ઇસસે બહેતર હયે કે ખુદ કશી કરેકે મર જાઉં; ઓર ઇસ બદનામીસે અપને આપકો બચાઉં. ગઝબ ખુદાકા ઇંગ્લીશ કાયદેકી રૂસે જીસ પર ચાહતી હયે ઉસપર મરતી હયે, મોહબખ્ત કરતી હયે, મયેં ઇમાનસે કહેતા હું કે અગર હિન્દુસ્તાન ઇંગ્લીશ ફેશન ન કરતા તો આજ ઇસ તરેહ ન નજર આતા, મુશ્લિસો નાદાર, બેશક ચેહ ભી નોટ કરલીજીયે સરકાર. બસ આજ ઇસ રસ્સીસે અપના ગલા ઘોટુંગા, ઓર ખુદ કશી કરેકે ઇસ બદનામીસે છુટ જાવુંગા,

(ગલા ઘુટના ચાહતા હયે, બેહયા ખાનમ આતી હયે,)

બેહયા—હયે, હયેં ફાધર ચેહ કયા ઇસરા

ફાકા—ચલ તરે ફાધર પર ખુદાકો રીટકાર.

બેહયા—અબબાજી આપ મુઝસે કીસલીયે હયેં બેઝાર

ફાકા—અરી, ચેહ કયા કીયા તુને ખુદદાર અપને દેસી કપડે છોડકર ઇંગ્લીશ ફેશન કીયા ઇખ્તીયાર

બેહયા—તો કયા આપ ઇસ લીયે ખુદકશી કરતે હયેં ઇખ્તીયાર

ફાકા—હાં

બેહયા—અગર ચેહ બાત હયે તો મયેં ઇન ફેશનદાર કપડોકા ફાળકર ફેંક દેતી હું, ઓ ખટ્ટાકો ઓઢની ઓઢતી હું, મેરે પ્યારે વાલીઃ ખુઝુર્ગવાર

કાકા—યેહ બી નોટ કરલીછયે સરકાર

[બેહયા ખાનમ ખાતી હયે]

(ભુકીખાનમ આતી હયે)

ભુકી—સો મીયાં મુખારક આજ એક હકતેસે મયેને ચરખા કાંતના શુર કરદીયા હયે, યેહ દેખો લાલા રામદયાલ બઝઝાઝસે મઝ-દુરી લાઇ હું, રૂપે પુરે ચાર

કાકા—યેહ બી નોટ કરલીછયે સરકાર.

ભુકી—અસ અખતો ચરખા કાંતેંગે, કમાયેંગે ઓર મઝે કુડાયેંગે, અગલી આતોકો બનનેદો મેરે ગમખવાર

કાકા—યેહ બી નોટ કરલીછયે સરકાર

[બેહયા ખાનમ ખદરકે કપડે પહેનકર આતી હયે]

બેહયા—પારે અખ્યા મયે આજસે ફેશન શીટકારતી હું, ઓર બેહયાઇસે તોખા કરતી હું, ગવન ઓર બકિટકી જગેહ અખ મખતીયાર કરતી હું ખદરકા કુરતા ઓર ખદરકી સીલવાર

કાકા—યેહ બી નોટ કરલીછયે સરકાર, શુક હયે તેરા પરવર દિગાર.

બેહયા—અસ આજસે મેરા નામ બજાએ ખી. એચ કોલટાર ક હોગા ખીખી શમસાર

(સખકા ગાના)

સખ ચખા કાંત કમાયેંગે, ઓર ખુખ મઝસે ખાયેંગે
હમ સાટિન લટ્ટા છાંડેંગે, અખ ખદર ખુખ સળાયેંગે,
જખ ચખા ચું ચું સુનાવેગા તખ ચખાકો ચક્કર આવેગા
ઓર દુશમનબી ગભરાવેગા, હમચખા ખુખ ચલાયેંગે

[દોહા]

ખદર નામસે અખતો પ્યાર હયે.

ઓર શટિને સે સખ ખાર હયે

યેહી ખિન્તી સખસે મેરી કાંતો

ચખાં તો બેઠા પાર હયે

અખ ચખા કાંત કમાયેંગે

(ગાતે ગાતે સખકા બના પરદેકા ગીરના)

સીન ખતમ.

બાબ તીસરા-સીન પાંચવા.

કેમ્પ ગાઝી સુલતાન સલાહુદીનકી.

(તમામ તુર્કી સરદારાને ફોજકાદર્જી અદરગ્ગ અથઠે નજર આના)

ગાઝી—કાજિ સાહબ મેં તાજબુઅ કરતા હું કે તારક મે અઅ તક કયું વાપિસ નહિ આયા.

કાઝી—ઈન્શાઅલ્લાહતઆલા જલ્લ આને વાલા હયે

(જનરલ મુસા આતા હયે ઓર સલામ કરતા હયે)

ગાઝી—કયું બહાદુર મુસા કુચ્છ કહેના ચાહતે હો

મુસા—આલીગઢ શેખ અબ્દુલ્લાહ હાકિમે એતુલ મુકદ્દસ ઓર ઉનકી, અહલ્યા મયે સાહયઝાદી વ નમક હલાક ગુલામ વફાદાર કે દરે દોલતપર હાજર હયે, રોમનોં કે હુકમસે ભટકતે થે મુઝે ઇતેફાકન મીલ ગયે, ઓર મયેં હુઝુર કી ખિદમતમેં પેશ કરનેકે લીયે હમરાહ લાયા હું.

ગાઝી—શાઆશ તુમને અન્જા કામ કીયા. શેખ અબ્દુલ્લાહસે મીલનેકા મુઝેલી ઇશતીયાક થા, અન્જા સાથ મજબન કે લાવ.

મુસા—અહોતખુઅ

(જનરલ સબકો હમ રાહ લેકર આતા હયે)

ગાઝી—આવ આવ મેરે મહેરબાન ભાઈ શેખ અબ્દુલ્લાહ આવ મેરે પાસ આકર બયંડા.

શેખ—હુઝુરે અનવર મયેં ગુલામાને ગુલામ હું, કદમોંમે પંડે રહેનેકા ખવારતગાર હું.

ગાઝી—નહિં, આપ મેરે ભાપ હયેં, અઝીઝ હયેં, મુસલમાન કોમકે અર ગુઝીદા હુઝુર્ગ હયેં, બયંડા બયંડા મેરે ભાઈકે ખેરખવાહો તુમલી મેરે પાસ બયંડા.

હુબેદા—અયે આદિલ સુલતાન હમારી જાન તુજપર કુરઆન હમ બેકસ મુસલમાનોંપર રોમન કોમને વોહ હુઝો સીતમ તોડે હયેં, કે હુકમસે ઝમીનો, આરમાં પનાહ ચાહતે થે, પરીગઢ ચરીન્દ ભી મુસલમાનોંકે હાલે ઝરપર આંસુ બહાતે થે. મગર યહુ ઝાલિમ રોમન તરસ ન ખાતે થે, હુલ્લીયાં નોચીં ગદી શીર ખવાર અન્ચોંકો

નેએકી નોક પર ઉઠા ગયા, ઇસલામકે બહાદુર નવજવાનોંકા આગેકો દહકતે હુએ અંગારોં પર નંગે પાઉં ચલાયા ગયા, દરો દીવારસે પનાહ પનાહથી આવાઝ આતીથી, મગર ચેહ ઝાલીમ કોમ શીરભી જુલ્મ પર જુલ્મ કીયે જતીથી. ખેતુલ મુકદ્દસમેં ખે ગુનાહ મુસલમાનોંકે ખુનકા દરીઆ બહાયા ગયા, કીદ્દોષી દીવાર પર છે-છે ઝુટ ખુન ચળે ગયા, ધન ઝાલિંમોને.....ઇસ તરેહ બરબાદ કીયા.

શએર—જસ તરેહ બરબાદ કરતા હયે કોઈ હથવાનકો

ઝાલિમોને યું મીટાયા હસનીએ ઇન્સાનકો

ગાઝી--બાનો સાહેબા આપ ન ગભરાયેં, ચે સલાહુદ્દીન સિદ્દ સરપે તાજ રખનેકા બાદશાહ નહિં હયે, બલ્કે ઉસને અપની જાનકો ઇસલામી કામોંકે લીયે વકફ કર દીયા હયે, ચેહ ગાઝી તુમારી જાનસે ઝિયાદા હિકાજત ઓર મજીજત કરને કો તૈયાર હયે, ઓર ઉન ખે ગુનાહ મુસલમાનોંકે ખુનકા ઇન્તીકામ લેના મેરા કામ હયે

શએર—મેદાને કારઝારમેં જસદમ મેંય જાવુંગા

નુસરતકા ઢંગ સાદ જમાકર દીખાવુંગા

હું વોહ સઝા અદુકો કે જના હરામ હો

અયેસા મઝા ચખાઉં કે દુન્યામેં નામ હો

વહીદા—અન્છે ગાઝી કયા તુમ હમેં હમારા મકાન વાપિસ દીલાઓગે.

ગાઝી—હાં અયે માનુથ લડકી તુમારા ઘર વાપિસ દીતાયા જાયગા બહાદુર યુસુફ મનકે લીયે આરામો આસાઈશકો સામાન કરો, ઓરશાહી ખયમેમેં પહોંચત, બાઈ અબ્દુલ્લાહ જામએ, તશરીફ લે જામએ, ઝરા આરામ દરમામએ.

શેખ—આલી જાહ સયેં બી જનાબકે સાથ હમરાહે જંગ મેં શરીફ રહુંગા.

ગાઝી—મુનાસિબ હયે વક્તપર દેખા જાવગા

(તારકએ ચાકર સલામી અદા કરતે હયેં)

તારક—હુઝર અનવર ગાઝીકો હુકમનામા પહોંચ્યા આયા હું, ઓર અપને હમરાહ મેંખરાને અન્બુમનકો લાયા હું,

ગાઝી—બહાદુર જમાલ આપે જાયેં ઓર અપને હમરાહ ઉનકો સાથ મજાકે હમારે રખે લાયેં.

જમાલ—જો હુકમ.

(જાના-રમલા વગેરે આતે હયેં, ઓર શાહી આદા
અવજન લાતે હયેં.)

રમલા—હમ સય સુલતાની મહેરબાનીકા શુકીયા અદા
કરતે હયેં,

ગાઝી—અહા આવ મયેં નવાઝિશ કરતા હું,

રમલા—આલી જાહકી જો શરાએતે સુલ્હે હયેં, હમ ઉનકો
સુન કર ઝરા ગોર કરના ચાહતે હયેં.

ગાઝી—હાં તો લો સુનો, અવલ તો ચેહ કે તુમ એતુલ
સુકદ્દસમેં રહેના ચાહતે હો તો ઉસકી હુકુમત મુસલમાનોં કે સિપુદ
કરો મયેં વાએદા કરતા હું કે જસ કદર ઝમીન તુમ લોગોંસે કાસ્ત
હો સકેગી. મુક્ત અતા કી જયગી ઓર જસ કદર રૂપીઆ દરકાર
હોગા શાહી ખજાનેસે દીયા જયગા. દોયમ તુમકો દગાસે બાઝ આના
પડેગા, ઘોડા ફરેબકે લીયે હલક ઉઠાના પડેગા—સોયમ તુમારે મઝહબી
ઉસુલોંમેં રખના અન્દાઝી નહિં કી જયગી જસ તરેહ ઓર કોમેં
એતુલ મુકદ્દસમેં આઝાદ રહેતી હયેં, તુમકો બી આઝાદી દી જયગી,
મુઝકો માલુમ હયે કે ચેરશલમ એક મુકદ્દસ સર ઝમીન હયે, ઇસ
લીયે ઇનશાની ખુનસે આલુદા કરના નહિં ચાહતા, તુમ અપની ફોજ
શહેર પનાહસે હઠા દો, ઓર કોલે પર ઇસ્લામી ઝન્ડા લગા દો.

રમલા—મયેં રોમન કોમકે એક બા ઇમ્તિયાર સરીર હોનેકી
હેસીયતસે ઇસ મસ્લેહતકો ના મંજુર કરતા હું, ઓર નિહાયત
જુરઅત, ઓર મુસ્તઅદીસે, મોઅજજઝ ગાઝીકો એલાને જંગ
દેતા હું.

ગાઝી—અહોત ખુબ જોધએ, મુકાબિલે કે લીયે તઇયાર
હો જાધએ.

રમલા—અહેતર હુઝુરે અનવર.

(રમલા ઓર ઉસકે સાથીબાકાયદા સલામ કરકે જાતે હયેં)

ગાઝી—અફસોસ મયં ચાહતા થાકે એગુનાહ દીનસાનોંકા
ખુન ન અહાયા જય મગર અય રોમન વહેશી દરીન્દો તુમ અપની
આદતસે બાઝ ન આયે. અહાદુરાને ઇસલામ તુમ અપની ખુખવાર
તલવારોંકો મ્યાનસે બાહિર નીકાલો. ઓર અપની તેગોંકી રવાનીસે
દુશમનાને ઇસલામકે ખુનકા દરીઆ અહાદો, અપની તલવારેં રાહ
હકમેં જુલન્દ કરો, ઓર ઇસલામકે નામપર અપની જાતેં કર-
બાન કરો.

શાએર—ગાએ ગજબકી આગસે દુશમનકો જલાદો
 વેકે જહાસે હુકે ગલત જન મીટાદો
 તલવારોંકી ઝંકારસે એક શોર મચાદો
 ઇસલામકી કયા શાન હેય એહ ઉતકો દીખાદો

મુસા—હુકુર કે હુકમકા ઇન્તીઝાર થા, વર્ના એતુલ મુકદ્દસકા
 ફતેહ કરના હમારે લીયે કયા દુશવાર થા

શાએર—મેદાને કારઝારમેં જોહર દીખાયેંગે
 એતુલ મુકદ્દસ આજહી સર કર દીખાયેંગે
 તેગોકા અપની ખુનમેં ભરકર દીખાયેંગે
 જો આજ કહે રહે હયે વોહી કર દીખાયેંગે

ગાઝી—લડાઈકી બિગલકા હુકમ દો, ફેજકો લિખ્લા કરનેકે
 લીયે તૈયાર કરો. (તેવર બદલ કર) રોમન વહેશીયો અબ તુમકો
 ગાઝી મુલતાન સલાહીન ફાતહે એયુબીકી તલવારસે પનાહ મીલના
 દુશવાર હયે, એહ ગાઝી તુમસે શહીદાને એતુલ મુદ્દસકા બિદનાક
 ઇન્તીકામ લેગા.

મુસદ્દસ—કાશી ભરોસા હયે મુઝે રખુલ અનામકા
 સરકા હુવા હયે તેખલે હુંગટ નિયામકા
 ઉકા હયે આજ ગેઝમેં એહ હાથ ઇન્તીકામકા
 ડંકા બજેગા દહેરમેં અબ મેરે નામકા.
 રોમનકા નામ હુકે ગલતસા મીટાઉંગા
 ઇસલામકી મયં શાન જહાંકો દીખાઉંગા
 (જના)

સીન ખતમ.

બાબ તીસરા-સીન છઠ્ઠા.

અગલા જંગલ.

[રોમન કોમકી કવાએદ એર ગાના]

ગાના

દુશમન પર ટુટો બીજલી બનકર કારઝારમેં
 બંજર બરમ્બી, ભાલા તોપ એર પુકંગ

કરના જંગ-એદિંગ. દુશમન જંગ

દુશ્મન ન જાયે છુટ દેના અમાં ન બેગુમાં
 દુશ્મનની લેવેનાં દુશ્મનપર દુરે
 [આ કાયદા કવાએદ કરતી કુધ ફોજ ચલી જતી હયે]

સીન ખતમ

બાબ તીસરા-સીન સાતવાં.

મેહાને જંગ

ગાઝી—શાબાશ બહાદુરાને ઇસલામ આગે બજહે ચલે જાવ,
 દુશ્મનોસે માસુમ શહીદાને બેતુલ મુકરસકા મન્ટી કામ લો, વોહ
 દેખો દુશ્મન ભાગ રહા હયે, બજહો બજહો થામલો.

સબ—(નારા) અલ્લાહો અકબર

(સબ ચલે જાતે હયે)

(આના ફોજે રોમનકા)

પેતરીસ—અફસોસ કયસી બુઝદીલી, કયસી કમહિમ્મતી,
 બહાદુરો કયા રોમન કોમકા નામ ડીખોવગે. બજહો બજહો આગે
 બજહો કદમ પીછે ન હકાવ.

રમલા—સીપાહીવોંકે કદમ ઇસલામકે બહાદુર શેરોંકે મુકાબિલે
 મયેં નહિં જમતે હમારે સિપાહી મુકાબિલે મંચ નહિ થમતે.

(આના ફોજે ઇસલામા ઓર મુકાબિલા કરના લશકરસે)

ફોજે ઇસલામ (નારા) અલ્લાહો અકબર

પેતરિસ—યેહ કયા હુઆ

મુસા—ચલ મરદુદ સામને આ

પેતરિસ—તુ મેરે હાથસે અચકર ન જાયગા

મુસા—દેખા જાયગા

(પેતરિસ ઓર મુસાતડતે હયેં, રમલા ઓર તારક દોનું લડતે
 હયેં પેતરિસ મગબુબ હોતા હયે, રમલા ફરાર હોતા ચાહતા હયે
 તારક હાથરે કરતા હયે)

ફોજે ઇસલામ—[નારા] અલ્લાહો અકબર

ગાઝી—શાબાશ.

રૌમન સિપાહી—(પનાહ માંગતે હયે) પનાહ પનાહ ગાઝી
સુલતાન સલાહુદીન કાતહે એમુખીકી તલવારસે પનાહ ખુદાકે વાસ્તે પનાહ

પેતરસ—તોખા તોખા દુન્યા કો હંસાતે હો મુસલમાનોંકે એક
ખુદાકાં વાસ્તા દેકર રૌમનોંકે ફરજન ખુદાઓંકે શરમાતે હો.

ગાઝી—શીન્નાર

મુસા—એ મુરદાર

(પેતરસકા મારા જના)

રૌમન સિપાહી—અમાન ખુદાકે લીયે અમાન

ગાઝી—અહાદરતે ઇસલામ, રોકલો ફરતે ઇન્તેકામ ઇન સબકે
પનાહ, દીગય, ઓર આઝાદ કીયા જય, શાખાશ અહાદરો કીલ્લએ
એતુલ મુકદ્દસ પર ઇસ્લામી ફરેરા (જલ્ડ) ઉગા દો. દુન્યા- શાને
ઇસ્લામ દીખાદો.

રૌજે ઇસલામ—અલ્લાહો અકબર (કિલ્લેપર જંન્ડા ચડા દેના
આદ સબકા જના)

સીન ખતમ.

બાબ તીસરા—સીન આખરી

દરબાર વ તાજપોશી.

(રામીશગરોંકા મીસરી નાચ કરના.)

(કેન્સ)

ગાઝી—દિલાવર મુસા મેરે ભાઇ રૌખ અખ્દુલ્લાહકો તાજ
પહેનાયા જય, ઓર હાકીમે એતુલ મુકદ્દસ બનાયા જય.

મુસા—જો ઇરશાદેવાલા

રૌખ—યેહ સબ. [ગાઝીકે કદમોંકી પરફ ઇશારા કરકે] ઇન
મુખારક કદમોંકી અદાલત હયે

હુમેદા ખુદા, રહેમ દીલ સુલતાનકા ઇકબાલ ખુલન્દ કરે.

[રૌખ અખ્દુલ્લાહકો તાજ પહેનાના]

સબ—આમીન આમીન

(ઇરખેલા આતી હયે)

ઇરખેલા—મયે રહેમ દીલ ગાઝીકે પાસ અપની ફરીયાદ બાઇ
હું, રૌમનો કે હાથસે સતાર્ધ હુમ હું

ગાંઝી—અયે લડકી તુ કોન હયે !

મસ્ખેલા—શમનોં મેં મસ્લામી ખેરખર હ,

ગાંઝી—કયા ચાહતી હયે !

મસ્ખેલા—તેકોમેં નામ—ઓર કશુલે મસલામ

ગાંઝી—કાઝી સાહબ

કાઝી—મસ્લામ

ગાંઝી—ખુદાકી વહેદાનીયતકા મકરાર કર ઓર સદક દીલસે કસ્મા પગહ.

મસ્ખેલા—મયે. મસ્ખે દીલસે ખુદાકો અહદ ઓર સસ્વા જાનતી હું. ઓર ઉસકે રસુલકો ખરલક જાનતી હું. ઓર

(કલમા પગહ કર મુસલમાન હોતી હયે)

લાઇલાહા મલિકલાહ મુહમ્મદુ રસુલલાહ.

શએર—

જગરપર નકશ હયે મેરે જ્યાં પર ઉસકા કલમા હયે

મોહમ્મદ ઉસકા ખર હક હયે ખુદા વાહિદ હયે સસ્વા હયે

કાઝી—હજુર અતવર મુંતાઝિક શએ મસ્લામકે ઉકદ બી કરદેના ચાહિયે,

ગાંઝી—સુકે મેદાને જંગમેં સખસે બગહ કર, શુગ્નઅત ઓર મરદાનગી મુસા પાસાને દીખાકર શાને મસામ જતામ હયે, મસ લીયે કલ્હોસે મસિકા ઉકદ પગલા જાય.

સખ—બહેતર હયે,

કાઝી—શએર (મુસાકા હાથ મસ્ખેલાકે હાથમેં દે કર)

હમેશા અયેશસે બુઝરે રહો આખાદ દુન્યા મેં

ન દેખો રંજો ગમ કોઈ રહો દીલ શાદ દુન્યા મેં

સખ—આમીન. આમીન. આમીન.

[સહેલીયુંકા અરબી નાય નાયના તમાથેકા મીઠ્ઠીતામ પાના
આખરી કોપરતીનકા આહિસ્તા આહિસ્તા ગીરના.]

તમામ શુદ.

હર કીસમકી કીતાબેં મીલનકા પતા

માલિક-વકીલ બુક ડીપો

૬. મહમદઅલી રોડ—અહમદાબાદ.

યે ડ્રામે છપકર તૈયાર હય

<p>ઝીનદા યુનીવર્સીટી પર હર્ફે કોમી- યતકા સંપત્તિ દેનેવાલા આર ભુલે ભટકે ઇન્સાનેકો રાહરાસ્તા પર લાનેવાલા</p> <p>કોમી દીલેર ઉર્ફે</p> <p>વતન બંસરી કીમત ૦-૧૦-૦</p>	<p>પારસી ઇમ્પીરીયલ થીએટ્રીકલ કંપની મુંબઈકો ખેલા હુવા</p> <p>જંગે ત્રાબ્લીસ ઉર્ફે</p> <p>તુર્કી ખાતુન કીમત ૦-૮-૦</p>
<p>ધી ન્યુ આલ્બર્ટ થીએટ્રીકલ કંપની આર્થ પંચમકા મશ- હુરો માફક નવા ડ્રામા</p> <p>દર્દ-જુગર કીમત ૦-૧૦-૦</p>	<p>ધી આલફ્રેડકા મશહુરે આમ ડ્રામા</p> <p>ચલતા પુર્જા કીમત ૦-૮-૦</p>
<p>માસ્ટર રહેમતઅલીકી પુરજોર કલમસે લીખા હુવા</p> <p>જહાદ આશિક. કીમત ૦-૮-૦</p>	<p>માસ્ટર જરોફકી પુરજોર કલમસે લીખા હુવા</p> <p>બાદશાહે ખુદા દોસ્ત કીમત ૦-૮-૦</p>
<p>માસ્ટર રહેમતઅલીકી પુરજોર કલમસે લીખા હુવા કાબિસે દીદ ડ્રામા</p> <p>તસ્વીરે રહમત કીમત ૦-૮-૦</p>	<p>માસ્ટર રહેમતઅલીકી પુરજોર કલમસે લીખા હુવા</p> <p>મહોબતકા પુલ કીમત ૦-૧૦-૦</p>

હરકીસમકી કીતાબે મીલનેકા પતા:-

વકીલ ખુક ડીપો-મોહમદઅલી રોડ અહેમદાબાદ

